

STADIA

HELSINGIN AMMATTIKORKEAKOULU

”Sydänten lapset”

Adoptiolapsi musiikkileikkikoulussa

Musiikin koulutusohjelma
Musiikkipedagogi
Opinnäytetyö
Joulukuu 2007

Laura Iivonen
Heidi Lamminen

Koulutusohjelma Musiiikin koulutusohjelma		Suuntautumisvaihtoehto Musiiikkipedagogi	
Tekijä Laura Iivonen ja Heidi Lamminen			
Työn nimi ”Sydänten lapset” Adoptiolapsi musiikkileikkikoulussa			
Työn laji Opinnäytetyö	Aika Marraskuu 2007	Sivumäärä 38+24 liitesivua	
<p>TIIVISTELMÄ</p> <p>Opinnäytetyömme tarkoituksena oli selvittää miten adoptiolapsia tulisi huomioida musiikkileikkikouluryhmissä. Opetimme lukuvuoden 2006 - 2007 aikana Yhteiset Lapsemme ry:n musiikkileikkikoulussa yhtä adoptiolapsiryhmää, joka koostui 1-4 – vuotiaista ulkomailta adoptoiduista lapsista. Tunnin aktiivinen opetusaika oli 30 minuuttia / viikko. Syksyllä opetuskertoja oli yhteensä 16 ja keväällä 15.</p> <p>Ryhmämme toimi normaalin musiikkileikkikoulun perheryhmätoiminnan tavoin. Tämän lisäksi sisällytimme opetukseen vaikutteita eri kulttuureiden musiikeista leikkien ja liikuntojen avulla. Kokosimme syyslukukauden tuntisuunnitelmat työhön liitteeksi. Muuten käsittelemme kuitenkin työssämme koko lukuvuoden ajanjaksoa. Perehdyimme työtä tehdessämme adoptiolasten yleiseen kehitykseen. Pyrimme tältä pohjalta tukemaan musiikkileikkikoulun keinoin jokaisen lapsen yksilöllistä kehitystä.</p> <p>Työstä saamamme kokemuksen perusteella tällaiselle erikoistoiminnalle on kysyntää ja tarvetta. Adoptioperheille on tärkeää saada paljon kontakteja saman taustan omaavien perheiden kanssa. Huomasimme myös, että adoptiolapsia opetettaessa on tärkeää tietää adoptiolasten poikkeavasta kehityksestä. Opettajan tulee pystyä vastaamaan adoptiolapsen kehityksen vaatimiin haasteisiin.</p>			
Teos/Esitys/Produktio Kirjallinen työ			
Säilytyspaikka Helsingin ammattikorkeakoulu Stadia kirjasto/Ruoholahti			
Avainsanat Musiikkileikkikoulu, adoptio, perheryhmä, kehitys, Theraplay			

Degree Programme in Classical Music		Degree Music pedagogue	
Author Laura Iivonen and Heidi Lamminen			
Title "Children of hearts": Adopted child in music play school			
Type of work Thesis	Date November 2007	Pages 38+24 appendices	
<p>ABSTRACT</p> <p>The purpose of this work was to find out how adopted children should be acknowledged in music play school groups. During the academic year 2006-2007, we taught a music play school group for adopted children at the All Our Children Association's music play school. The children were aged 1-4 and all had been adopted from abroad. The active teaching time was 30 minutes/week. In the fall semester we had 16 weeks of teaching and in the spring semester 15 weeks.</p> <p>Our group worked like a normal music play school family group. Into our work we added influences from different music cultures through playing, motion, stories and body rhythmic. As an appendix to this thesis we have compiled our weekly plans for the fall semester, but otherwise the discussion covers both the fall and spring semesters. As a part of this project, we studied the general development of an adopted child, and used this knowledge as a background to support every child's personal development through music play school activities.</p> <p>Our experience with this project shows that there is a need and a market for this kind of activity tailored for a special group. It is also important for adoption families to get a lot of contact with families in the same situation. While teaching adopted children, we also saw how important it is to be informed and to get knowledge of the different backgrounds and the specific developmental needs of an adopted child in general. The teacher must be able to respond to the specific challenges presented by an adopted child's development.</p>			
Work / Performance / Project Written work			
Place of Storage Helsinki Polytechnic Stadia library/Ruoholahti			
Keywords Music play school, Adoption, Family group, Development, Theraplay			

Sisällys

1	Johdanto.....	1
2	1-3 – vuotiaan lapsen kasvun ja kehityksen tukeminen	4
2.1	Aistien kehitys.....	4
2.2	Motorinen kehitys.....	5
2.3	Kielenkehitys	6
2.4	Tiedollinen ja tunne-elämän kehitys	7
2.5	Musiikillinen kehitys	8
3	Adoptio ja sen vaikutukset lapsen kehitykseen	10
3.1	Kiintymyssuhde.....	11
3.2	Kielenkehitys	12
3.3	Identiteetti	13
3.4	Muita kehitykseen liittyviä asioita	14
4	Adoptioryhmän musiikkileikkikoulutoiminta	15
4.1	Yleisesti käytetyt ryhmäjaot musiikkileikkikoulussa.....	15
4.2	Adoptiolapsille suunnattu musiikkileikkikoulutoiminta	15
5	Ryhmäkuvaus ja musiikkileikkikoulukokeilun vaiheet	17
5.1	Ryhmäkuvaus.....	17
5.2	Kokeilun vaiheet	18
6	Tuntien kulku.....	19
6.1	Theraplay – menetelmä.....	19
6.2	Tuntien aloitus.....	19
6.3	Köröttelyt, kontakti- ja kosketusleikit	20
6.3.1	Köröttelyt	20
6.3.2	Kontaktileikit.....	20
6.3.3	Kosketus- ja sylileikit	21
6.4	Musiikkiliikunta	22
6.4.1	Ohjattu / vapaa liikunta.....	23
6.4.2	Piirileikit	24
6.5	Soittaminen	25
6.6	Rentoutukset ja rauhoittavat leikit.....	26
6.7	Tuntien lopetus.....	27

7	Tulokset	28
7.1	Vanhemmille jaettu kysely ja keskustelut	28
7.1.1	Musiikkileikkikoulun tila.....	28
7.1.2	Tuntien monikulttuurisuus	29
7.1.3	Lasten huomioiminen ryhmässä.....	29
7.1.4	Jatkoa musiikkileikkikoulutoiminnalle.....	29
7.2	Työstä saadut tulokset	29
7.2.1	Adoptiolapsen taustan huomioiminen opetuksessa.....	30
7.2.2	Adoptiolasten kielenkehityksen ja kiintymyssuhteen tukeminen opetuksessa	31
7.2.3	Adoptioperheille suunnatun musiikkileikkikoulutoiminnan tarpeellisuuden kartoittaminen	32
8	Pohdinta.....	34
	Lähteet.....	36

Liitteet

Liite 1: Yhteiset Lapsemme ry

Liite 2: Tuntisuunnitelmat

Liite 3: Tuntisuunnitelmissa käytetyt lyhenteet, kirjat ja CD –levyt

Liite 4: Vanhemmille jaettu kysely

1 Johdanto

Valitsimme opinnäytetyömme aiheeksi adoptiolasten musiikkileikkikoulukokeilun. Ajatus adoptiolapsille suunnatusta musiikkitoiminnasta syntyi yhteistyönä Yhteiset Lapsemme ry:n kanssa. Yhteiset Lapsemme ry järjestää monipuolista toimintaa adoptioperheille ympäri Suomen ja laajentaminen musiikkipuolelle oli ollut heidän yhtenä kehittämisajatuksenaan jo jonkin aikaa (liite 1).

Työn tarkoituksena oli syventää omaa tietämystämme adoptiolasten kehityksestä ja sen huomioon ottamisesta ryhmäopetuksessa. Liitteenä olevat tuntisuunnitelmat ovat lähinnä havainnollistamassa tuntien sisältöä ja niiden pohjalta jokainen voi luoda omanlaisensa tunnin. Halusimme työmme kautta avata adoptio -käsitettä ja tuoda adoptioon liittyvää tietoutta helpommin lähestyttäväksi.

Yritimme löytää työmme aiheeseen liittyviä aiempia tutkimuksia, mutta löysimme ainoastaan töitä, jotka käsittelivät monikulttuurista, lähinnä maahanmuuttajille suunnattua musiikkileikkikoulutoimintaa. Adoptiosta ja sen vaikutuksista lapsen kehityksen eri osa-alueisiin sen sijaan löysimme paljon tutkimuksia ja julkaisuja.

Käytimme työssämme yhtenä lähteenä Yhteiset Lapsemme ry:n ja Adoptioperheet ry:n lehtijulkaisuja. Kyseiset lehdet sisältävät alan viimeisintä tietoutta, joten niistä sai arvokasta materiaalia, jota ei kirjoista olisi ollut mahdollista löytää. Lisäksi saimme paljon materiaalitietoutta (mm. adoptioperheille suunnattu infopaketti ja Adoptiolapsi päivähoitossa –julkaisu) Adoptioperheet ry:n toimistolta. Infopakettiin ovat adoptiosta kirjoittaneet mm. Mirjam Kalland (kasvatustieteiden tohtori ja tutkija) ja Sari Pentikäinen (psykiatrinen sairaanhoitaja). Keräsimme vanhemmilta palautetta syyslukukauden lopussa palautelomakkeen muodossa musiikkileikkikoulutoimintaa koskien. Lisäksi eräs vanhemmista välitti meille materiaalia adoptiosta ja hänen kanssaan käydyt keskustelut antoivat meille uusia näkökulmia.

Lähdimme työssämme etsimään vastausta seuraaviin kysymyksiin:

- Miten huomioida adoptiolasten tausta opetuksessa?
- Miten tukea adoptiolasten kielenkehitystä ja kiintymyssuhdetta opetuksessa?
- Onko tällaisella adoptioperheille suunnatulla musiikkitoiminnalla tarvetta?

Olemme työssämme tutkineet alle kolmevuotiaiden adoptiolasten kehityksen erityispiirteitä sekä miettineet, miten adoptiolasten kehitystä voisi tukea musiikkileikkikoulun avulla. Lasten ollessa vanhempia, opettaja kohtaa hyvin erilaisia ongelmia ja haasteita, koska isompi lapsi osaa jo käsitellä eri tavalla omaa adoptiotaan ja sen taustoja. Tällöin tärkeäksi muodostuu eri kulttuureista kertominen ja lapsen niin halutessa, jokaisen lapsen adoptiomaahan syventyminen. Tässä hyvänä apuna ovat erilaiset adoptiosta kertovat lastenkirjat, joita pienempien lasten opetuksessa ei vielä pysty hyödyntämään.

Mielestämme työn aihe vastaa hyvin nykypäivän haasteisiin. Adoptio on viime vuosikymmenien aikana lisääntynyt huimaa vauhtia ja adoptiolasten osuus musiikkileikkikouluryhmissä on kasvamaan päin. Usein ryhmästä saattaa löytyä ainakin yksi adoptiotaustainen lapsi. Tästä syystä jokaisen opettajan olisi tärkeää perehtyä jonkin verran adoptiolasten kehityskulkuun ja siihen, miten se poikkeaa biologisten vanhempien kanssa kasvaneiden lasten kehityksestä. Opettajan olisi hyvä pystyä tukemaan ja edesauttamaan adoptiotaustaisen lapsen kehitystä ryhmätoiminnan avulla.

Työmme alussa (luku 2) kerromme 1-3 – vuotiaiden lasten yleisestä kehityksestä. Mielestämme työmme hahmottamisen kannalta on tärkeää, että lukija perehtyy aluksi 1-3 – vuotiaan lapsen normaaliin kehitykseen voidakseen seuraavassa luvussa ymmärtää adoptiolapsen kehityksen viivästymiä. Seuraavassa luvussa (luku 3) määrittelemme adoptio – käsitettä ja kerromme adoption vaikutuksista lapsen kehitykseen. Olemme miettineet luvussa 4, miten adoptiolapsille suunnattu musiikkileikkikoulutoiminta eroaa muualla pitämistämme musiikkileikkikoulutunneista. Lukuun 5 olemme koonneet opettamamme ryhmän ryhmäkuvauksen sekä käsitelleet lyhyesti tekemämme kokeilun vaiheita. Luvussa 6 kerromme suunnittelemiemme tuntien sisällöstä ja toimintatavoista. Otamme myös esille muutamia esimerkkejä tuntisuunnitelmien lauluista ja leikeistä. Tuntisuunnitelmat löytyvät kokonaisuudessaan liitteistä.

Luvussa 7 käymme läpi työn pohjalta syntyneitä tuloksia ja mietimme, miten adoptiotausta vaikuttaa musiikkileikkikoulutuntien sisältöön. Käymme myös läpi vanhemmilta saamaamme suullista ja kirjallista palautetta sekä vastaamme johdannossa esitettyihin kysymyksiin. Viimeisessä luvussa (luku 8) pohdimme työn merkitystä meille ja mietimme, pystyimmekö vastaamaan projektin tuomiin haasteisiin.

2 1-3 – vuotiaan lapsen kasvun ja kehityksen tukeminen

1-3 – vuotias lapsi kehittyy nopeasti ja oppii jatkuvasti uutta. Hän kokee maailmaa kaikilla aisteillaan ja tekee niiden avulla havaintoja itseään ympäröivästä maailmasta. Lapsen kehityksen nopeus voi vaihdella paljon lapsesta riippuen. Tässä luvussa kuvatut lapsen kehitykseen liittyvät käännekohtat ovat vain suuntaa antavia ja jokainen lapsi saavuttaa eri kehitystasot omalla vauhdillaan.

2.1 Aistien kehitys

Lapsi havainnoi ympäristöään käyttäen kaikkia aistejaan (kuulo, maku, haju, tunto, näkö). Hiljalleen havainnot alkavat jäsentyä tiedollisiksi kokonaisuuksiksi ja puhekielen kautta erilaiset ilmiöt saavat nimen. Lasta voidaan auttaa hahmottamisessa nimeämällä värejä, tuoksuja, muotoja, käsitteitä ja apuna voidaan käyttää helppoja sanoja, esimerkiksi lämmin/kylmä, pieni/suuri, nopea/hidas. Samalla voidaan selvittää avaruudellisia kokonaisuuksia (ylös/alas, eteen/taakse). Lisäksi eri materiaaleihin tutustuminen, tunnustelu, rakentaminen ja leipominen, on lapsen aistien kehittymiselle tärkeää. (Hongisto-Åberg, Lindeberg-Piironen & Mäkinen 1993, 42.)

Lapsen tiedonhalu on suuri ja hieman myöhäisemmässä vaiheessa hän alkaa kyselemään paljon, ajattelemaan ääneen ja elollistamaan esineitä. Lapsi alkaa vähitellen hahmottamaan aikaa ja käyttää ajallisia määritteitä (aamulla, illalla). Ajattelun kehittyessä lapsi alkaa yhdistää samankaltaisia asioita, osaa vertailla esineitä ja pystyy kertomaan omin sanoin kuvien tapahtumista. Lapsi osaa myös noudattaa sanallisesti annettuja ohjeita. (Hongisto-Åberg, Lindeberg-Piironen & Mäkinen 1993, 44.)

Musiikkileikkikoulussa lapsen kuuloaistia tuetaan käyttämällä opetuksessa erilaisia rytmisoittimia (kapulat, marakassit ym.), laattasoittimia (palaksylofonit), elävää musiikkia (opettajan ja vanhemman laulu sekä opettajan soittamat soittimet) sekä levyiltä kuunneltavaa musiikkia. Lapsen tuntoaistia voidaan tukea tuomalla tunneille erilaisia kosketeltavia materiaaleja (pehmoeläimet, huivit ym.) ja käyttämällä tuntien

leikeissä paljon kosketusta. Visuaalista aistia voidaan tukea käyttämällä värikkäitä materiaaleja ja kuvia.

2.2 Motorinen kehitys

2-3 – vuotiaan lapsen motorisen kehityksen ensimmäinen vaihe on ns. karkean hallinnan vaihe. Lapsen liikkeet ovat kömpelöitä, koordinoimattomia, rytmittömiä ja karkeita. Tämän lisäksi tilan ja voiman käyttö sekä ajoitus ovat epätarkkoja. Seuraavassa, eli sujuvan hallinnan vaiheessa, lapsi ryhtyy tarkkailemaan omaa suoritustaan ja korjaa toimintaansa tarkoituksenmukaiseksi. Liikkeiden ajoitus ja rytmitys tulevat tarkemmiksi ja liikkeeseen tarvittavan voiman ja tilan käyttö tulee sujuvammaksi. Vaikka lapsen liikkeet ovat sulavampia kuin ennen, hän tarvitsee koko tarkkaavaisuutensa niiden suorittamiseen. Alussa lapsi ohjaa puhumalla tekemisiään, mutta ajan kanssa puheen merkitys liikettä ohjaavana tekijänä vähenee. Vähitellen lapsi oppii säätelemään liikkeen voimaa ja nopeutta. Samaan aikaan hän pystyy havainnoimaan uusia asioita, eikä liike vaadi enää täyttä keskittymiskykyä. (Huisman & Laukkanen 2000, 38.)

Toisesta ikävuodesta lähtien lapsi ryhtyy tutkimaan esineiden ominaisuuksia. Hän etsii uusia tapoja esineiden käsittelyyn. Hän esimerkiksi pudottaa esineitä ja samalla harjoittaa käden avaamista ja sulkemista. Kokeilun avulla lapsi hankkii uusia taitoja ja toimintakaavioita. (Takala 1988, 119.) Lapsi siirtelee mielellään erilaisia esineitä ja tutkii innokkaasti ympärillään olevaa tilaa. Hän osaa läpsyttää koko kämmenellä sekä tarttua pienempiin esineisiin pinsettiotteella. Lapsen keskittyminen asioihin on hyvin intensiivistä, mutta se kestää kuitenkin vain muutaman minuutin kerrallaan. Hänen kanssaan on hyvä harjoitella erilaisia liikkumistapoja (esim. keinumista, liukumista, kierimistä). (Hongisto-Åberg, Lindeberg-Piironen & Mäkinen 1993, 42.)

Musiikkileikkikoulussa lapsen motorista kehitystä pyritään tukemaan mm. soiton, kehorytmiikan ja liikunnan avulla. Lapsen liikuntoja suunniteltaessa onkin tärkeää huomioida liikkeiden monipuolisuus ja se, että ne tukevat lapsen sen hetkistä kehitysvaihetta.

2.3 Kielenkehitys

Lapsen kehityksessä tapahtuva suuri harppaus on symbolien tajuaminen ja sanojen löytyminen. Sanat löytyvät monilla hyvin eri aikaan, osa lapsista sanoo ensimmäiset sanansa yhden vuoden tienoilla ja jotkut vasta lähes kaksivuotiaana. Ensimmäisen ikävuoden aikana vallinneilla vuorovaikutussuhteilla on suuri merkitys: onko lapsi saavuttanut luottavaisen ja turvallisen suhteen muihin ihmisiin ja ovatko motoriset taidot ja aisteilla havainnointi saavuttaneet puhumiseen riittävän kypsyyden. (Alijoki 1998, 51–52.)

Lapsen ensimmäiset sanat ovat yleensä substantiiveja ”äiti, auto” ja seuraavaksi puheeseen ilmestyvät verbit ”anna, menee”, kysymyssanat ”mikä, kuka” ja pronominit ”mun, minä”. Adjektiivit ilmestyvät puheeseen viimeisenä. 2-3 – vuotiaana lapsi alkaa tuottaa pieniä lauseita ja lauseet liittyvät yleensä senhetkiseen kokemukseen tai elämukseen: ”nalle nukkuu”. Aikuisen vaikuttamisen mahdollisuudet ovat suuret kielenkehityksen herkkyytävuosina. (Alijoki 1998, 52–53.)

Lorujen ja runojen on huomattu tuovan aikuisen ja lapsen yhteisiin hetkiin uuden leikkisän ulottuvuuden. Tällaiset hetket ovat tärkeitä lapsen kielenkehitykselle, varsinkin ns. esikielellisellä kaudella sekä verbaalisen kielenkehityksen eri vaiheissa. Runojen ja lorujen kautta lapsi omaksuu niitä kielen ulottuvuuksia, jotka hänelle ovat muutenkin usein kielellisen viestin sisältöä tärkeämpiä: rytmin, sävyn, toistorakenteet ja auditiivisesti kiinnostavat äänneyhdistelmät. (Suojala 2000, 69.)

Musiikkileikkikoulutoiminnassa lapsen kielenkehitystä voidaan tukea mm. opettajan selkeällä puhetyylillä ja käyttämällä erilaisia kuvakortteja sekä muita nimettäviä materiaaleja. Lapsen kielenkehityksen tukemisessa on tärkeää, että opettaja antaa tilaa ja aikaa lapsen omalle mielikuvitukselle ja keksimiselle.

2.4 Tiedollinen ja tunne-elämän kehitys

Lapsi kokee onnistumisen tunteita tunnistaessaan tuttuja asioita. Toisen ikävuotensa aikana lapsi oppii tunnistamaan kiellettyjä ja sallittuja asioita, mikäli palaute annetaan välittömästi mielekkäässä tilanteessa. (Hongisto-Åberg, Lindeberg-Piironen, Mäkinen 1993, 43.) Lapsi kestää pettymykset perusluottamuksen avulla ja hänelle täytyy määritellä turvalliset rajat (hän ei saa lyödä, purra, sylkeä tai tehdä esineille pahaa). Jos lapsella ei ole turvallisia rajoja, omien aggressioiden hallinta on vaikeaa ja hänen itsekontrollinsa ei kehity. (Arajärvi 1990, 20.)

Lapsi pystyy havainnoimaan mielialoja esimerkiksi kuvien ilmeistä (iloinen, surullinen, kiukkuinen). Näiden havaintojen avulla hän oppii huomamaan mahdollisuutensa vaikuttaa lähiympäristöönsä. Lapsi hahmottaa omaa minäänsä ja oppii näkemään itsensä suhteessa omaan perheeseen ja toisiin ihmisiin. (Hongisto-Åberg, Lindeberg-Piironen, Mäkinen 1993, 43.) Hän pystyy 1-2 – vuotiaana sisäistämään äidin ja isän kuvan itselleen ja näin ollen pystyy kestävämpään paremmin vanhempien poissaoloja. Nukkumaan mennessä lohtua ja turvaa tuo ns. äidin korvike, jollaisena voi toimia pehmeä nalle tai nukke. Vuorovaikutus toisten ihmisten kanssa on lapselle tärkeää. Kun muut perheenjäsenet ovat iloisia lapsen uusista taidoista, hän saa uutta intoa ja innostusta tekemisiinsä. (Arajärvi 1990, 19–20.) Elämykset ovat tärkeä osa lapsen kokemuspöytä, positiiviset ja negatiiviset kokemukset herättävät lapsessa tunnereaktioita. Vaikka lapsi ei vielä osaa huomioida toisia lapsia, hän tarvitsee muiden lasten seuraa. (Hongisto-Åberg, Lindeberg-Piironen & Mäkinen 1993, 43–44.)

Leikin avulla lapsi ottaa maailmaa haltuunsa ja rinnakkaisleikki muuttuu yhdessä tekemiseksi. Mielikuvitus kehittyy nopeasti ja lapsi saattaa elollistaa esineitä. Lapsella on suuri halu toimia itsenäisesti ja hän haluaa ilmaista vapaasti omaa tahtoaan. Perheenjäsenet ja muut läheiset ihmiset ovat lapselle tärkeitä ja ryhmässä hän haluaa oppia tuntemaan kaikki nimeltä. Ryhmässä ollessaan lapsi pystyy harjoittamaan yhteisiä tapoja ja käyttäytymissääntöjä, mm. vuoronodottamista. (Hongisto-Åberg, Lindeberg-Piironen & Mäkinen 1993, 45)

Musiikkileikkikoulussa lapsen tiedollista ja tunne-elämän kehitystä voidaan tukea siten, että lapsi voi musiikin kautta kohdata omia tunteitaan. Toimimalla ryhmässä toisten lasten kanssa lapsi oppii sääntöjä sekä huomioimaan muita omassa toiminnassaan.

2.5 Musiikillinen kehitys

Varhaisiän musiikkikasvatuksen perustavana ajatuksena on rakkauden herättäminen musiikkia ja musisointia kohtaan. Laulamisen, soittamisen, musiikin kuuntelemisen ja sen mukaan liikkumisen yhteydessä saadut ilon ja mielihyvän kokemukset ovat tärkeitä lapsen kasvuille ja kehitykselle. (Ruokonen, 2000, 73.) Musiikki vahvistaa lapsen kiintymyssuhteita myönteisesti ja auttaa lasta rakentamaan omaa minuuttaan (Ruokonen, 2001, 120). ”Musiikki toimii yksilön kokonaisvaltaisen kehityksen edistäjänä ja persoonallisuuden kaikkien osa-alueiden rikastuttajana” (Ruokonen 2000, 73).

Musiikkitoiminnassa laulaminen on hyvin keskeistä, sillä se pitää sisällään verbaalista ilmaisua sekä nonverbaalisia elementtejä. Lapsen kielenkehityksen kannalta tärkeitä välineitä ovat vanhemman laulaminen ja loruttelu lapselle, koska ne edistävät lapsen kielellisen kehityksen puhkeamista. Lapsi harjoittaa erilaisia liikuntatapoja ja tähän harjoitteluun voi helposti liittää mukaan musiikin rytmit ja tempon. Lapselle on jopa luontaista alkaa hytkyä, taputtaa ja laulaa musiikin sykkeessä. Toistot ovat tärkeitä, koska lapsi haluaa ”maistella” pitkään uutta oppimaansa asiaa. (Ruokonen 2000, 78.)

Lapsen kanssa on hyvä laulaa helppoja ja lyhyitä lauluja, joissa käydään läpi päivittäin toistuvia tilanteita. Tällöin lapsi alkaa itsekin toistaa näitä kahden/kolmen – sävelen lauluja (s-m, s-l, l-s-m) ja hän saattaa myös itse keksiä omia lauluja. Parasta yhdessäoloa lapsen ja aikuisen välillä on tanssiminen, taputukset sekä leikkiminen ja liikkuminen musiikin mukaan. Kehorytmiikka edistää lapsen käsitystä omasta kehostaan. (Ruokonen 2000, 79.) Myös muut liikuntatavat, esimerkiksi musiikkiliikunta ja tanssit, auttavat lasta hahmottamaan omaa kehoaan.

Lauluja on hyvä kerrata siten, että lapsi oppii tunnistamaan ne ja pystyy liittymään mukaan esimerkiksi taputellen ja vilkutellen. Tutuus ja tunnistaminen luovat turvallisuuden tunteita. Tunneilla tehdään rytmiltään selkeitä ja helppoja loruja, lauluja ja leikkejä, joiden liikkeisiin lapsi pystyy helposti liittymään mukaan. Lapsen rytmitajua herätellään vastaamalla hänen rytmisoittimilla tekemiinsä improvisointeihin. Lapsi yrittää taputtaa laulun rytmin mukaan ja näin alkaa hahmottua perusrytmin käsite, vaikkakaan taputus ei välttämättä ole säännömukaista. Tutustuessaan uuteen rytmisoittimeen lapsi harjoittaa käden koordinaatiota. Lapsen kanssa on hyvä aloittaa erilaiset piirileikit, mutta soittimia ei vielä kannata yhdistää liikuntaan. Vaikka lapsi liikkuukin heikommin musiikin mukaan, lasten liikkussa ryhmässä ryhmän kokonaisliikunta jäsentää osaliikkeiden suorittamista. (Hongisto-Åberg, Lindeberg-Piironen & Mäkinen 1993, 62–67.)

Lapsi eläytyy musiikkiin kokonaisvaltaisesti ja hän harjoittelee mielikuvien ja tunteiden ilmaisemista kehollaan. Tiettyjä käsitteitä hahmotetaan elämyksellisesti, esim. tutustutaan tasa- ja kolmijakoiseen rytmiin. Lapselle lausutaan lyhyitä rytmikkäitä loruja sekä lauletaan tuttuja ja helppoja lauluja soittaen samaan aikaan rytmisoittimilla perussykettä. Kiinnostavien tehtävien parissa lapsi motivoituu toimimaan leikinomaisesti ja näin hän huomaamattaan harjoittaa uusia toimintoja. Ryhmätilanteessa korostuu sosiaalisen vuorovaikutuksen ja yhteistoiminnan oppiminen. Lasten kanssa voidaan matkia luonnon, eläinten ja liikennevälineiden ääniä. Lauluja lauletaessa laulun tempo ei saa olla liian nopea, jotta lapsi ehtii laulaa myös laulun sanat. Lisäksi laulujen sanojen tulee vastata lasten kielellistä kehitystä. (Hongisto-Åberg, Lindeberg-Piironen & Mäkinen 1993, 69–71.)

3 Adoptio ja sen vaikutukset lapsen kehitykseen

Kotimaisia adoptioita tapahtuu Suomessa vuosittain noin 30–50 ja ulkomailta Suomeen adoptoidaan vuosittain noin 300 lasta. (Adoptiolapsi päivähoitossa 2007, 6). Adoptioiden määrä on kasvanut nopeasti 1990 – luvun alusta lähtien. Vuonna 1990 Suomeen adoptoitiin noin 50 lasta, vuonna 1995 noin 100 lasta, vuonna 2000 noin 200 lasta ja vuonna 2005 yli 300 lasta. (Wikstedt, 2006b, 5.) Kokonaisuudessaan Suomessa ulkomailta adoptoituja lapsia elää nykyään noin 3300 (Adoptiolapsi päivähoitossa 2007, 6).

Adoption tarkoituksena on varmistaa lapsen etu, ja sitä säädellään tiukasti lainsäädännöllä ja kansainvälisillä sopimuksilla. Yleensä kansainväliseen adoptioon päädytään, kun lapsi ei voi asua omassa biologisessa perheessään tai muussa perheessä synnyinmaassaan. Adoption kautta lapsesta tulee laillisesti uuden perheensä jäsen ja siteet biologiseen perheeseen ja sukuun katkeavat. Adoptiosuhdetta ei jälkikäteen voi enää purkaa, vaan se on lopullinen päätös. (Adoptiolapsi päivähoitossa 2007, 6.)

Adoptioon tulevat lapset ovat yleensä alhaisen elintason maista ja syinä lapsen luovuttamiseen adoptioon voivat olla mm. ei-toivottu raskaus, yksinhuoltajuus, huono taloudellinen tilanne, kykenemättömyys kasvattaa, päihde- ja mielenterveysongelmat, psyykkiset ja fyysiset sairaudet, vanhempien kuolema ja ikä sekä yhteiskunnalliset tekijät esim. perheen lapsiluku (Pentikäinen 2007a). Suomeen ulkomailta adoptoituja lapsia on tullut eniten Venäjältä, Kiinasta, Kolumbiasta, Thaimaasta ja Etiopiasta. Vuosina 1985–2006 Suomeen adoptoiduista lapsista tyttöjä oli 52 % ja poikia 48 %. Noin 70 % adoptoiduista lapsista oli 2 – vuotiaita tai sitä nuorempia. (Adoptiolapsi päivähoitossa 2007, 8.) Tutkimusten mukaan adoptiohakijat toivovat ensisijaisesti tyttölasta, koska tytön ajatellaan sopeutuvan paremmin uuteen kulttuuriin. (Wikstedt 2006b, 7). Kaikilla adoptiolapsilla on takanaan vähintään yksi, ellei useampikin hylkäämiskokemus. Adoptio on aina merkittävä kokemus lapselle siitä huolimatta, minkä ikäisenä hänet on adoptoitu. (Adoptiolapsi päivähoitossa 2007, 9.)

Tavallisesti alle vuoden ikäinen lapsi sopeutuu paremmin uuteen perheeseen. Lapsi, joka on jäänyt ilman hyvää hoitoa ja huolenpitoa, pitäisi adoptoida mahdollisimman nopeasti, eli ensimmäisen elinvuoden aikana, jotta hän ehtii saada tarpeeksi kokemuksia hyvästä ja turvallisesta hoidosta. Jos lapsi on saanut ennen ensimmäistä ikävuottaan hyvän hoivan kokemuksia, on myöhemmällä iällä tapahtuva adoptio tai sijoitus mahdollisesti ongelmaton. (Kalland 2001, 230–231.)

3.1 Kiintymyssuhde

Aikaisemmin on pidetty tärkeänä lapsen sopeutumisprosessin kannalta sitä hetkeä, jolloin lapsi adoptoidaan. Nykyään tärkeimpänä pidetään lapsen aiempia kokemuksia ja varsinkin sitä, millaisia kiintymyssuhteita hänellä on ollut ennen adoptiota. Adoption kautta uuteen perheeseen sijoitetut lapset ovat kokeneet yhden tai useampia katkoksia kiintymyssuhteessa. Varhaislapsuudessa muodostuva kiintymyssuhdemalli on merkityksellinen myöhempien ihmissuhteiden kannalta, mutta se on kuitenkin muokattavissa läpi elämän. (Adoptiolapsi päivähoidossa 2007, 10.)

Adoptiolapsilla kiintymyssuhdehäiriöt voivat olla vakavia, jolloin oireina ovat mm. vetäytyvyys, ylikiltteys, aggressiivisuus tai valikoimaton sosiaalisuus. Valikoimattomalla sosiaalisuudella tarkoitetaan lapsen samankaltaista käyttäytymistä kaikkia aikuisia kohtaan eli hän ei käyttäydy eri tavalla, vaikka kyseessä olisivat omat vanhemmat. Vanhempien ensisijaisena tehtävänä on auttaa lasta kääntymään perheen yhteyteen ja tukea kiintymyssuhteen muodostumista. Ei ole hyväksi tukea lapsen liian varhaista itsenäistymistä. (Adoptiolapsi päivähoidossa 2007, 11.)

Adoptiolapsi kokee separaation, eron vanhemmista, usein uhkana. Hän muistaa menettämisen mahdollisuuden ja tarvitsee tästä syystä erotilanteissa erityistukea. Koettujen erojen tulee olla turvallisia ja niitä on hyvä harjoitella vähän kerrallaan. (Davidsson 2007, 19.) Lapsen tullessa uuteen perheeseen alkaa vanhempien ja lapsen kiintyminen toisiinsa. Tämä prosessi vien aina oman aikansa ja joskus saattaa käydä niin, että lapsi aluksi kiintyy vain toiseen vanhempaansa. (Pentikäinen 2007a.)

Adoptiolapsi saattaa kokea olevansa erilainen kuin toiset lapset ja lisäksi hän voi kokea, että muut eivät pysty ymmärtämään hänen tunteitaan. Tämä johtaa pahimmillaan siihen, että lapselle kehittyy alhaisempi itsetunto sekä ulkopuolisuuden tunne. Adoptiolapsi on aina tavallaan kahden perheen lapsi, joten hän saattaa toisaalta pelätä adoptiovanhempiensa menettämistä ja toisaalta elättää fantasioita paluusta biologisten vanhempiensa luokse. (Kalland 2007.)

Vanhemman ja lapsen välistä kiintymyssuhdetta voidaan yrittää parantaa leikkilisen kommunikaation avulla. Siinä äiti voi esimerkiksi laskea lapsen varpaita ja sormia ääneen, nimetä kasvoista nenän, korvat ja suun sekä leikkiä lapsen kanssa erilaisia kurkistusleikkejä. Tunteiden välittymisen lisäksi leikissä on tärkeää sanallinen kommunikaatio. (Kalland 2003, 217.)

3.2 Kielenkehitys

Tullessaan uuteen perheeseen vanhempien on tärkeää luoda lapselle tunne turvallisuudesta. Uuteen perheeseen saapuessaan lapsen äidinkielenkehitys voi olla missä vaiheessa tahansa, joten vanhempien on hyvä opetella hieman käyttökieltä, jotta kommunikaatio perheen sisällä toimisi. Lapsen sekakielivaihetta, eli vaihetta, jolloin lapsi puhuu sekaisin molempia kieliä, ei tarvitse pelätä. Oppiessaan uuden kielen kunnolla, lapsi jättää vanhan kielen pois, ellei vanhaa kieltä pidetä aktiivisesti yllä. Uuden kielen kehityksen alkuvaiheessa lapsella voi olla pitkä ajanjakso, jolloin hän ei puhu ollenkaan. (Wikstedt 2006a, 15.) Yleensä lapsi oppii pinnallisen käyttökielen muutamassa kuukaudessa, mutta laajemman kielitaidon omaksumiseen kuluu tavallisesti vuosia (Adoptiolapsi päivähoitossa 2007, 29).

Lapsen edellisen äidinkielen on huomattu vaikuttavan uuden kielen oppimiseen. Uuden kielen oppiminen voi viedä enemmän aikaa, mikäli uuden ja vanhan kielen kielioppi ja rakenne poikkeavat kovasti toisistaan. Lopputuloksen kannalta sillä ei kuitenkaan ole merkitystä kuinka nopeasti lapsi omaksuu uuden kielen. (Wikstedt 2006a, 15.) Mikäli kielenkehitys on vielä alkuvaiheessa, kannattaa lapsen kanssa käytettävää kieltä tehdä yksinkertaisemmaksi käyttämällä aluksi sanoista pelkästään yhtä termiä. Puheen tukena kannattaa käyttää kuvia ja muita havainnollistavia keinoja. Yleensäkin lasta kannattaa

houkutellessa nimeämään asioita ja käyttämään kieltä monissa eri tilanteissa. Lapsi omaksuu kielen kokemisen kautta; hän koskettaa, haistaa ja maistaa. (Adoptiolapsi päivähoidossa 2007, 30–31.) Vanhempien kannattaa tehdä kielen opiskelusta mahdollisimman hauskaa, esimerkiksi erilaiset lorut ja riimittelut auttavat lasta hahmottamaan kieltä paremmin (Wikstedt 2006a, 15).

Vanhemmat oppivat nopeasti ymmärtämään lastaan, vaikka hänen puheensa olisikin vielä vajavaista. Kuitenkin lapsen kielenkehityksen kannalta olisi hyvä, että lapsi saisi kieliharjoitusta muiden lasten kanssa. Toisten lasten tuki on kielenoppimisen kannalta tärkeää ja ryhmässä lasta ei päästetä helpolla, vaan hänen on pakko opetella kieltä tullakseen ymmärretyksi. (Wikstedt 2006a, 15.)

3.3 Identiteetti

Lapselle on tärkeää, että hän tuntee kuuluvansa perheeseen. Lasta askarruttavat välillä kysymykset omasta taustasta ja adoptiosta, ja välillä lapsen voi olla vaikeaa keskustella näistä asioista. Mikäli lapsi haluaa puhua adoptiosta tai omasta synnyinmaastaan, tällaiset ajatukset on tärkeää huomioida. Jos vierailta aikuisilla ei ole vastauksia lasten kysymyksiin, voidaan sopia, että asiasta keskustellaan vanhempien kanssa ja vasta tämän jälkeen vastataan lapsen esittämiin kysymyksiin. (Adoptiolapsi päivähoidossa 2007, 32–33.)

Ulkomailta adoptoidulla lapsella on tietyssä mielessä kaksi omaa maata. Hän on kotoisin omasta synnyinmaastaan, mutta asuu uudessa kotimaassaan. Usein adoptiovanhemmat ylläpitävät lapsen synnyinmaan kulttuuria esimerkiksi valmistamalla synnyinmaan ruokaa jne. Onkin tärkeää, että lapsi kokee oman synnyinmaansa kulttuurin tärkeäksi. Kodin ulkopuolisissa harrastuksissa lapsen monikulttuurisuutta voidaan tukea olemalla avoimia eri kulttuureille. (Adoptiolapsi päivähoidossa 2007, 32–33.)

3.4 Muita kehitykseen liittyviä asioita

Adoptiolapsen kehitykselle tyypillistä on ”palapelimäisyys”. Joissain kehitykseen liittyvissä asioissa lapsi voi olla muita edellä ja toisissa taas ikätasoaan selkeästi jäljessä. Adoptiolapsen kehityksessä voi olla havaittavissa regressoitumista, eli taantumista aiempiin kehitysvaiheisiin. Tällä tavoin lapsi paikkaa aikaisemmissa vuorovaikutussuhteissa ilmenneet puutteet. Regressoitumisen on huomattu auttavan lapsen kehitystä ja mahdollistavan lapselle turvallisen aikuisen antaman hoidon. (Adoptiolapsi päivähoitossa 2007, 12–13.) Kun varhaisen vaiheen tarpeet tulevat tyydytetyiksi, on lapsella mahdollisuus saavuttaa oman iän mukainen kehitystaso. Mikäli lapselle annetaan mahdollisuus olla pieni ja hoivaa tarvitseva, hän pystyy myöhemmin olemaan iso ja osaava. (Adoptiolapsi päivähoitossa 2007, 37–38.)

Ympäröivän yhteisön tuki saattaa toisinaan puuttua kokonaan adoptioerheilä. Vanhemmat saattavat kohdata ennakkoluuloja ja heidän vanhemmuuttaan ei pidetä samanarvoisena kuin biologista vanhemmuutta. Heitä ei esimerkiksi kohdella oikeina vanhempina. (Adoptiolapsi päivähoitossa 2007, 16.)

Useimmiten adoptiolapsilta puuttuu varhaislapsuuden kontakti äitiin tai tuttuun hoitajaan ja tästä syystä heidän kehonkuvansa saattaa olla puutteellinen. Lapsi ei mahdollisesti hahmota oman kehonsa ääriviivoja ja hänellä saattaa myös olla vaikeuksia hallita omaa kehoaan. Tämä saattaa näkyä mm. liiallisena voimankäyttönä muita lapsia kohtaan. (Pentikäinen 2007b.)

4 Adoptioryhmän musiikkileikkikoulutoiminta

4.1 Yleisesti käytetyt ryhmäjaot musiikkileikkikoulussa

Yleensä musiikkileikkikoulun ryhmät jaotellaan perheryhmiin (alle 3 – vuotiaat yhdessä vanhemman kanssa), leikkiryhmiin (3-5 – vuotiaat ilman vanhempaa) ja soitinryhmiin (6-8 – vuotiaat). Jokaisella opettajalla on omat toimintatapansa, menetelmänsä ja mallinsa, jonka kautta opettaja luo omat opetussisältönsä.

4.2 Adoptiolapsille suunnattu musiikkileikkikoulutoiminta

Ryhmämme toiminta erosi muualla toteuttamastamme musiikkileikkikoulutoiminnasta eniten siinä, että se oli kohdistettu tietylle kohderyhmälle. Mielestämme oli tärkeää, että perheillä oli mahdollisuus tulla lastensa kanssa ryhmään, jossa he olivat tasavertaisia muiden perheiden kanssa. Huomasimme, että perheet myös hakeutuivat toimintaan saadakseen keinoja kommunikoida lapsensa kanssa sekä löytääkseen tapoja tukea lapsensa kokonaisvaltaista kehitystä.

Käytimme tunneilla jonkin verran monikulttuurisia lauluja ja leikkejä, mutta huomasimme, ettei pienten lasten kanssa ole vielä kovin tärkeää tukea monikulttuurisuutta tällä tavoin. Huomioimme tunneilla lasten kielenkehityksen käyttämällä opetuksen tukena paljon erilaisia kuvakortteja ja toistamalla samaa laulua useita kertoja. Pyrimme lisäksi luomaan tilanteita, joissa lapsi sai nimetä asioita leikin lomassa. Kiinnitimme tunneilla erityistä huomiota vanhemman ja lapsen yhteiseen toimintaan sekä heidän vuorovaikutussuhteensa tukemiseen. Emme välttämättä toimineet tässä asiassa kovinkaan paljon eri tavalla kuin yleensä ryhmien kanssa toimiessamme, mutta ainakin tiedostamisen tasolla kiinnitimme asiaan enemmän huomiota kuin yleensä.

Yleensä perheryhmissä isommat lapset haluavat toimia enemmän itsenäisesti (minä itse – vaihe) ja jättää vanhemman syrjään toiminnasta. Adoptiolapset taas hakevat paljon turvaa vanhemmasta, eivätkä ainakaan aluksi kovin helposti irrottaudu kauaksi vanhemman läheisyydestä. Tämä näkyi esimerkiksi liikunnoissa. Yleensä musiikkileikkikoulun perheryhmissä lapset liikkuvat omatoimisesti tai käsistä tuettuna, kun taas pitämässämme adoptioryhmässä lapset hakeutuivat mieluummin vanhemman syliin. Opettajan tulisi huomioida tämä asia omassa työssään siten, että hän ei ainakaan kannustaisi lasta irrottautumaan vanhemmasta, mikäli tämä ei ole siihen vielä valmis.

Omilla tunneillamme huomasimme, että keskeneräisessä kiintymyssuhteessa oleva lapsi reagoi voimakkaasti, mikäli hän ei tunne oloaan turvalliseksi. Opettajan on siis syytä olla tarkkana suunnitellessaan ja toteuttaessaan tunneilla käytettyjä leikkejä. Tunnin aikana on hyvä reagoida lapsen käyttäytymiseen ja tarvittaessa olla valmis muuttamaan alkuperäistä suunnitelmaansa. Ryhmämme yksi lapsi reagoi aluksi voimakkaasti erääseen syksyaiheiseen laululeikkiin jossa istuskeltiin sateenvarjon alla. Hän koki istumisen varjon alla pelottavana, koska ei ollut vielä tottunut tämän tyyliin leikkeihin. Mikäli lapsi vastustaa voimakkaasti jotain tiettyä toimintaa, on hänelle hyvä keksiä jokin muu tapa osallistua. Lasta ei saa milloinkaan pakottaa toimintaan, jota hän ei koe turvalliseksi.

Oma kokemattomuutemme opettajina näkyy tuntisuunnitelmissa (liite 2) erillisten tuntien sisältöjen lievänä hajanaisuutena. Tunneilla olisi voinut olla vielä paljon enemmän kertaamista, ja samat laulut ja leikit olisivat voineet toistua useamman viikon ajan. Yleensäkin kertaamisella on suuri merkitys musiikkileikkikoulussa, mutta adoptiolasten ryhmässä sen merkitys korostuu entisestään, koska asioiden tutuus luo lapsille tunteen turvallisuudesta.

5 Ryhmäkuvaus ja musiikkileikkikoulukokeilun vaiheet

Teimme ryhmästä lyhyen yleisen kuvauksen, jossa lähinnä käsittelemme ryhmää kokonaisuutena. Mielestämme oleellisempaa oli pohtia tekemiämme havaintoja yleisellä tasolla, eikä kohdistaa huomiota yhteen lapseen. Ryhmässämme oli adoptiolasten lisäksi muutama muu lapsi, mutta olemme työssämme keskittyneet vain ryhmässämme olleisiin neljään adoptiolapseen. Kokeilun vaiheissa taas olemme kuvanneet hieman tarkemmin tekemämme kokeilun etenemistä.

5.1 Ryhmäkuvaus

Ryhmässämme oli neljä adoptiolasta, joista kolme oli poikia ja yksi tyttö. Lasten ikäjakauma oli kahdesta ikävuodesta neljään ikävuoteen, kuitenkin painottuen lähemmäs kahta ikävuotta. Kaksi lapsista oli adoptoitu Thaimaasta, yksi Afrikasta ja yksi Kiinasta. Kenelläkään lapsista ei ollut aiempia musiikkileikkikoulukokemuksia.

Lapsilla oli kaikilla vielä meneillään kiinnittyminen uuteen perheeseen ja vieraan aikuisen kohtaaminen oli aluksi kaikille lapsille vaikeaa. Opettajan tarjotessa soittimia lapset saattoivat torjua kontaktin kääntämällä päänsä pois ja piiloutumalla äidin syliin. Vuoden kuluessa kaikkien lasten kohdalla tapahtui suuri muutos. Tämä näkyi mm. rohkaistumisena opettajan kohtaamiseen ja osallistumisena soittamiseen ja liikuntoihin. Lapset rohkaistuivat vuoden aikana myös kohtaamaan toisensa ja oppivat jakamaan tavaroita ja soittimia sekä odottamaan omaa vuoroaan.

Ryhmän perheille tuntui muodostuvan tavaksi jäädä tunnin jälkeen hetkeksi luokkatilaan oleilemaan ja juttelemaan keskenään. Ehkä tämä myös osaltaan vahvisti lasten rohkaistumista toisiaan kohtaan. Opettajien vaihtuminen vuoroviikoin hankaloitti jonkin verran varsinkin aluksi lasten tutustumista ja kiintymistä. Tämä näkyi lasten suhtautumisessa ”poissaolleeeseen” opettajaan arkuutena ja välttelyä, joka kuitenkin tunnin loppua kohden helpotti. Opettajien vuorottelurytmin tultua lapsille tutuksi, lapset suhtautuivat paremmin opettajanvaihdoksiin. Vanhemmat auttoivat myös osaltaan tässä

sopeutumisessa kertomalla lapselle etukäteen, kumpi opettaja kyseisellä kerralla on paikalla.

5.2 Kokeilun vaiheet

Idea adoptiolapsille suunnatusta musiikkileikkikoulutoiminnasta syntyi yhdessä Yhteiset Lapsemme ry:n kanssa. Heillä oli halu saada osaksi toimintaansa pienille lapsille ja heidän perheilleen suunnattua musiikkitoimintaa. Tältä pohjalta aloimme kehittää ajatusta tuntien sisällöstä ja tarvittavista materiaaleista. Työn alkuvaiheessa keskityimme enemmän käytettävien laulujen ja leikkien pohtimiseen sen sijaan, että olisimme perehtyneet adoptiolasten kehitykseen ja heidän kehityksensä tukemiseen musiikkileikkikoulutoiminnan kautta. Syksyn edetessä huomasimme, ettei näin pienten lasten kohdalla laulujen monikulttuurisuus ole vielä suuressa asemassa, vaan tärkeämpää on tietää adoptiolasten kehityksestä ja lapsen kokonaisvaltaisesta huomioimisesta tunnilla.

Lähdimme rakentamaan tuntien sisältöä omissa opinnoissamme (Helsingin Konservatorio) kohtaamamme mallin mukaan (mm. tunti alkoi alkulaululla ja päättyi loppulauluun). Sisällytimme monikulttuuriset laulut ja liikunnat osaksi tuntia. Perehdyimme syksyn aikana hieman adoptiolasten kehitykseen, mutta eniten tietoa adoptiolasten kehityksestä saimme havainnoimalla ryhmää ja keskustelemalla ryhmän lasten vanhempien kanssa. Olisi ollut hyödyllistä perehtyä alan kirjallisuuteen enemmän jo työn alkuvaiheessa, jolloin adoptiolasten kehityksestä olisi syntynyt vielä kokonaisvaltaisempi käsitys. Olemme perehtyneet opinnäytetyömme kirjallisessa vaiheessa syvemmin adoptiota käsittelevään kirjallisuuteen. Tästä syystä olemme työn kirjallisessa vaiheessa pystyneet ymmärtämään paremmin lukuvuoden aikana kokemiamme asioita.

Suunnittelimme tunnit yhdessä ja kumpikin kirjasi itsenäisesti ajatuksia tuntien kulusta ja huomioimisista asioista. Näitä ajatuksia ja huomioita olemme pyrkineet purkamaan työmme tulososiossa (luku 7). Tekemämme tuntisuunnitelmat olemme keränneet syyslukukauden osalta liitteeksi ja niiden tarkoituksena on hahmottaa, mitä olemme lasten kanssa tehneet. Ne siis toimivat ainoastaan suuntaa ja ideoita antavana.

6 Tuntien kulku

Suunnitellessamme tuntien rakennetta ja sisältöä, päädyimme jakamaan syyslukukauden kolmeen osa-alueeseen. Teemakokonaisuuksina meillä olivat tutustuminen, syksyinen metsä ja metsän eläimet sekä joulun valmistautuminen.

6.1 Theraplay – menetelmä

Työtä tehdessämme tutustuimme Theraplay – menetelmään ja huomasimme siinä paljon yhtäläisyyksiä musiikkileikkikoulun tuntien rakennetta ja sisältöä ajatellen. Saimme menetelmän kautta paljon tukea omille ajatuksillemme, mutta löysimme myös lisää syvyyttä harjoitukseen ottamalla ideoita Theraplay – menetelmästä ja muokkaamalla niitä musiikkileikkikoulun tarpeisiin.

Theraplay on ohjattua yhteistoimintaa vanhemman ja lapsen välillä, ja sillä pyritään vaikuttamaan perheen keskinäisiin vuorovaikutussuhteisiin ja tukemaan hyvää vanhempi–lapsi – vuorovaikutussuhteen mallia. Menetelmän tarkoituksena on vahvistaa ja tukea lapsen ja vanhempien vuorovaikutussuhdetta. Se pyrkii antamaan vanhemmille keinoja kohdata lapsi ja saada lapsi vuorovaikutukseen erilaisissa tunnetiloissa. Vanhempia opetetaan määrittelemään selkeät rajat, jotta lapsi tuntee olevansa turvassa vanhempiensa seurassa. (Pentikäinen 2007c.)

6.2 Tuntien aloitus

Theraplay – istunnot aloitetaan usein tervehdystoimilla. Näiden toimien tarkoituksena on antaa lapselle mielihyvän kokemuksia siitä, että hänet huomataan. Aikuisen äänensävyillä, ilmeillä ja sanavalinnoilla ilmaistaan, miten ilahtuneita ollaan lapsen näkemisestä. (Theraplay 2003, 101.)

Musiikkileikkikoulutuntimme alkoi aina alkulaululla, jossa jokainen lapsi huomioitiin oman nimen kautta. Alkulaulussa oli usein mukana lapsen omaa keksimistä, mutta jokaiselle lapselle olisi voinut antaa vielä enemmän henkilökohtaista huomiota alkulaulun yhteydessä. Koska alkulaulu oli tuttu ja turvallinen tapa aloittaa tunti, lapset selvästi rohkaistuivat viikkojen kuluessa ja ottivat itse aktiivisemmin osaa esim. laulun taputuksiin. Alkulaulun jälkeen seurasi usein vielä toinen läheisyyttä korostava laululeikki tai körötys.

6.3 Köröttelyt, kontakti- ja kosketusleikit

6.3.1 Köröttelyt

Lapsen aisteja voidaan stimuloida esimerkiksi hyppimällä, pomppimalla sekä nostamalla lasta korkealle ilmaan. Erilaisten köröttelyiden ja hypittelyjen on huomattu auttavan esimerkiksi aisti-integraation ongelmista kärsiviä lapsia. (Theraplay 2003, 65, 180.)

Käytimme musiikkileikkikoulussamme melkein joka viikko erilaisia köröttelyjä ja huomasimme, että tällainen läheisyys lapsen ja aikuisten välillä oli adoptiolapsille tärkeää. Lapset selvästi nauttivat köröttelyistä ja olisivat jaksaneet tehdä niitä loputtomasti. Lapsen iällä ei ollut mitään merkitystä köröttelyiden mielekkyyden kannalta eli sylissä oleminen on tärkeää myös isommille lapsille.

6.3.2 Kontaktileikit

Rentouttavien kontaktileikkien tavoitteena on korostaa lapsen ja vanhemman suhdetta. Tällainen leikki voi olla esim. hernepussileikki, jossa vanhempi tai lapsi laittaa päänsä päälle hernepussin tai muun pehmeän lelun ja pudottaa sen toiselle kumartamalla toista kohti. (Theraplay 2003, 363.)

Käytimme tunneilla paljon erilaisia kontakti- ja kurkistusleikkejä tunnin teeman mukaan, esimerkiksi mehiläistunnilla kurkistusnukkena oli mehiläinen. Kevään tunneilla pystyimme toteuttamaan jo monipuolisemmin erilaisia kontaktileikkejä vanhemman ja lapsen, mutta myös opettajan, lapsen ja vanhemman välillä.

6.3.3 Kosketus- ja sylileikit

Sylileikkien kautta lapsella on mahdollisuus saada aististimulaatioita montaa eri kautta: lapsi esimerkiksi kuulee laulun tai lorun sanat, aistii rytmin, tuntee kehossaan leikkiin liittyvät liikkeet sekä näkee toisen liikkujan ilmeet ja eleet. Lorujen ja runojen käytölle on monia hyviä perusteita: niiden avulla harjoitellaan hausalla ja lapsia motivoivalla tavalla esimerkiksi puhemotoriikkaa, joka edistää artikulaatiota ja selkiyttää sillä tavoin lapsen puheilmaisua. Monille lapsille kielen käyttöön innostava ja sitä helpottava elementti on lorujen, laulujen, riimien ja runojen rytmisyys. Loruiluun liitettävä toisto miellyttää ja helpottaa muistamista. Runojen kautta muodostetaan pohjaa myös kielellisen tietoisuuden taidoille. (Adenius-Jokivuori 2005, 203.)

Kosketuksen merkitys on tärkeä kiintymyssuhteessa ja se vaikuttaa suuresti sosiaaliseen kehitykseen. ”Kosketus on ylivoimaisesti tärkein tekijä tunnevasteen kehityksessä”. (Theraplay 2003, 63.) Kosketus edistää siis psyykkistä ja emotionaalista hyvinvointia, mutta sen lisäksi se säätelee myös fyysistä kehitystä. Tutkimuksissa on ilmennyt, että kosketus voi lisätä pikkulapsen sensomotorista suorituskykyä, oppimis- ja aktiivisuustasoa, reagointikykyä ja visuaalista tunnistamiskykyä. Tutkimukset osoittavat kosketuksen olevan tärkeää paitsi sosiaalisen ja fysiologisen kehityksen kannalta, mutta myös stressinsäätelyn kannalta. Tämän lisäksi kosketus vaikuttaa lapsen omaan kehonkuvaan ja on tutkittu, että ihmiselle, jota ei ole vauvaiässä kosketeltu tarpeeksi, saattaa tulla vääristynyt kuva omasta kehostaan. (Theraplay 2003, 64–65.)

Huomasimme ryhmässä toimiessamme kosketusleikkien ja sylileikkien merkityksen ja tarpeellisuuden ja ne olivat hyvä tapa tukea lapsen ja vanhemman kiintymyssuhteen kehittymistä. Lisäksi sylissä tehtävät leikit vahvistivat ja tukivat lasten eri kielenkehityksen vaiheita yksilöllisesti. Kuvien käyttö lorujen yhteydessä havainnollisti lapsille sanoja ja lorun rakennetta. Olisimme halunneet tehdä lasten kanssa sormi- ja

varvasleikkejä, mutta huomasimme jo heti ensimmäisillä tunneilla lasten haluttomuuden koskettaa ja tulla kosketetuiksi, joten päätimme aloittaa suurempien kehonosien koskettamisilla (esim. kädet, polvet, pää). Vasta keväällä koimme mahdolliseksi alkaa totuttaa lapsia erilaisiin sormi- ja varvasleikkeihin.

Sylileikkejä toteutimme tehden erilaisia lorutteluja lasta sylissä pitäen. Kosketusleikkejä tunneilla oli sylileikkeihin verrattuna enemmän, mutta molempia olisi voinut olla vielä paljon enemmänkin. Huomasimme kosketusleikkien olevan lapsille hyvä tapa hahmottaa omaa kehoa ja kehonkuvaa.

Aurinko, aurinko lettuja paistaa (tunti 2)

Hojakkaa (tunti 3)

Kobuta (tunti 4)

Ylös ja alas (tunti 6)

Pää, olka, polvi, varvas (tunti 7)

Nalle Puhin sadelaulu (tunti 9)

Sienen toive (tunti 10)

Leipuri se rullaa (tunti 14)

Leivon, leivon pullaa (tunti 14)

KUVIO 1. Esimerkkejä erilaisista kosketus- ja sylileikeistä.

6.4 Musiikkiliikunta

Liikkumisella ja liikunnalla on monta tehtävää lapsen elämässä. Liikkumisen kautta lapsi kokee todellisuutta ja maailmaa. Ensimmäinen ja tärkein väline oppimiseen on kehonkieli. Liikekokemusten kautta lapsi kokee omaa olemassaoloaan. Tunteet näkyvät lapsen liikkeissä ja liikkuminen on väline esimerkiksi musiikin kokemiseen. (Huisman 2001, 62–63.) Pieni lapsi alkaa musiikkia kuullessaan automaattisesti liikkua rytmisesti. Hän siis ”tanssii” jo ennen kuin kävelee tai puhuu. (Anttila 2001, 77.)

6.4.1 Ohjattu / vapaa liikunta

Sosiaalista kanssakäymistä lasten kesken yritimme tukea käyttämällä liikunnoissa esimerkiksi yhtä kiertävää pehmolelua, jonka jokainen lapsi sai vuorollaan leikin ajaksi ”omakseen”. Näin lapset oppivat huomioimaan toisiaan, odottamaan omaa vuoroaan ja luopumaan lelusta oman vuoronsa päätyttyä. Lisäksi tämä tuki mielestämme lasten kielenkehitystä selventämällä konkreettisesti, mistä laulussa puhuttiin (esim. leppäkerttu). Välillä havainnollistamisvälineitä oli enemmän, jolloin jokaiselle lapselle oli oma esineensä, esimerkiksi pikkukalat –leikissä (tunti 5). Tällöin vuoron odottaminen syntyi siitä, että eläimet nostettiin vuorotellen pussista.

Ohjatussa musiikkiliikunnassa erilaiset sääntöleikit ovat mielestämme hyvä tapa opetella itsehallintaa ja ne ovat lisäksi jäsentäviä aktiviteetteja. Isompien lasten kanssa tai pienempien lasten vanhempien kanssa voidaan sopia, että tietyn kuuloisen musiikin aikana kävellään tietyllä tavalla ja kun musiikki vaihtuu, pitää liike vaihtaa joksikin toiseksi. Lapsen eri aktiivisuustasoa säätelevänä leikkinä voidaan toteuttaa leikki, jossa ilmenee nopea ja hidas jakso.

Eräs keino auttaa impulsiivisia ja hyperaktiivisia lapsia on leikissä esimerkiksi tietyn sanan odottaminen, joka on signaali jollekin sovitulle toiminnalle. Voidaan sopia, että vihreällä valolla saa liikkua ja punaisella valolla pitää seistä paikoillaan. (Theraplay 2003, 184–185.) Tämän tyylinen leikkiminen oli ryhmämme lapsille vielä liian haastavaa, mutta kun musiikissa olleeseen taukoon reagoitiin pysähtymällä ja tekemällä jokin pieni tehtävä, esimerkiksi kävyn kerääminen tai hyppy lammikon yli, se onnistui lapsilta helpommin.

Leppäkerttujen marssi / tanssi (tunti 2)

Asikkalan puiset rattaat (tunti 4)

Olen pikkuinen siili (tunti 8)

Tauon paikka (tunti 12)

KUVIO 2. Esimerkkejä erilaisista ohjatuista / vapaista liikunnoista.

6.4.2 Piirileikit

Huomasimme ryhmässä kosketuksen olevan tärkeää varsinkin lapsen ja vanhemman välillä. Opettajan ja muiden aikuisten kosketus tuntui aluksi lapsista todella vieraalta, mutta vuoden mittaan lapsen ja vanhemman suhteen lujittuessa, myös muiden aikuisten kosketus alkoi tuntua lapsista hyväksyttävämmältä. Liikunnoissa käytimme paljon suuria piirejä, joissa oli tarkoituksena, että kaikki pitävät toisiaan kädestä kiinni. Hyvin pian huomasimme tällaisen kontaktin toimimattomuuden, minkä jälkeen emme enää kehottaneet lapsia pitämään vierasta aikuista/lasta kädestä. Toisin sanoen piirimme oli hieman katkonainen, yleensä aina vain lapsi ja vanhempi pitivät toisiaan kädestä kiinni. Vuoden loppua kohden lapset rohkaistuivat pitämään myös vierasta aikuista kädestä kiinni.

Suuren piirin sijasta olisi ollut parempi äiti-lapsi – paripiiri, jolloin äidin ja lapsen välille olisi muodostunut hyvä katsekontakti, joka on tärkeää kiintymyssuhteen muodostumisen kannalta. Toinen vaihtoehto olisi ollut piirin muodostaminen niin, että lapset olisivat olleet vanhemman sylissä. Koska lapset regressoivat kehityksessään, ei pidä väheksyä sylissä olon merkitystä ja tarvetta. Mikäli lapsi on hiljattain adoptoitu uuteen perheeseen, on kiintymyssuhteen kehitysvaihe vielä ”raakile” ja tällöin muiden kosketuksen välttely kertoo siitä, että vanhemman ja lapsen välisen suhteen kehitys on hyvällä pohjalla. Jos kyseessä on vuorovaikutushäiriöinen lapsi, kosketukseen vieraan aikuisen kanssa ei missään nimessä pidä painostaa. Muutenkaan adoptiolapsen halusta koskea vieraaseen ihmiseen ei pidä tehdä liian suurta numeroa, vaan antaa lapsen kehittyä rauhassa. Mikäli kyseessä on hieman isompien adoptiolasten ryhmä, kosketukseen toisen lapsen kanssa voidaan rohkaista.

Huomatessamme suuren piirin hankaluuden, teimme varsinkin aluksi monia harjoituksia siten, että äiti talutti lasta edessään käsistä kiinnipitäen. Tämä tuntui hyvältä vaihtoehdolta, sillä halutessaan lapsi saattoi kiivetä vanhempansa syliin ja osallistua piirileikkiin tällä tavoin. Yritimme muutenkin tukea liikunnoissa lapsen ja aikuisen välistä kanssakäymistä käyttämällä harjoituksissa mm. pyöräytyksiä, halauksia, hypittelyä ja lapsen ylösnostoja.

Senjua (tunti 1)
 Pienet kalat uivat, ai ai (tunti 5)
 Pulkkapolkka (tunti 7)
 Kaksi pientä peikkolasta (tunti 10)

KUVIO 3. Esimerkkejä erilaisista piirileikeistä.

6.5 Soittaminen

Käytimme aluksi paljon kehosoittimia (taputus reisiin, taputus käsiin). Syksyllä käsien taputus ei vielä onnistunut kovin hyvin, joten soitimme pitkään vain taputtaen käsillä reisiin. Saimme loppusyksystä apurahan soitinten hankintaa varten, jolloin oli mahdollista täydentää soitinvalikoimaa erilaisilla rummuilla, kulkusilla, laattasoittimilla ym. Soitinten vähyys näkyy valitettavasti tuntuun suunnitelmissa ja tuntien toteutuksissa. Soittamista marakasseilla soitto onnistui parhaiten rytmisissä. Marakasseista siirryimme rummuilla soittamiseen, joka sekin aluksi tuntui lapsista haastavalta. Rumpujen tultua tutuiksi varsinkin osa lapsista innostui niistä kovasti ja niitä olisi haluttu soittaa koko tunnin ajan.

Alle 3 – vuotiaiden lasten kanssa soittaminen on ns. sykesoittamista eli jonkun tutun laulun mukana soitetaan sykkeessä esimerkiksi marakasseilla, rummuilla tai kapuloilla. Harmonian sävyjä saimme soittamiseen laattasoitinten (palaksylofonit) avulla. Tällöinkin soittaminen oli sykesoittamista. Huomasimme laatoilla soittaessamme, että pienet alkavat helposti tutkia pelkkää soitinta ja unohtavat soittamisen kokonaan.

Navajo happy song (tunti 2)
 Aurinko (tunti 3)
 Etana (tunti 6)
 Minä soittelen (tunti 7)
 Nallet tallustaa (tunti 9)
 Pisarat (tunti 10)
 Makuwe (tunti 11)

KUVIO 4: Esimerkkejä erilaisista soitoista.

6.6 Rentoutukset ja rauhoittavat leikit

Musiikkileikkikoulussa lapsen aisteja voidaan stimuloida käyttämällä rentoutushetkissä ja musiikin kuuntelussa höyheniä, pensseleitä, pumpulipalloja, hallaharsoja, huiveja, saippuakuplia ym. Musiikin soidessa taustalla tai vanhempien laulaessa lasta voidaan koskettaa esimerkiksi höyhenellä tai pensselillä sivellen. Rentoutustilanteessa läheisyyttä lapsen ja vanhemman välillä voidaan toteuttaa myös siten, että vanhempi pitää lasta sylissä samaan aikaan kun lauletaan laulua. Tässäkin tilanteessa olisi hyvä säilyttää katsekontakti lapsen ja vanhemman välillä.

Lisäksi lapsen turvallisuuden tunnetta voidaan lisätä keinuttamalla lasta huovan tai liinan päällä aikuisten pidellessä reunoista kiinni. Keinuttelussa pitää olla varovainen, ettei lasta nosteta liian korkealla, mikäli se tuntuu lapsesta pelottavalta. Lapsi pitää asettaa huovalle niin, että hän näkee koko ajan vanhemman kasvot. Tätä emme itse kokeilleet, mutta käytimme tunneilla hallaharsoja niin, että lapset makailivat peitolla vanhempien heilutellessa harsoa yläpuolella.

Sosiaalisuutta ja turvallisuuden tunnetta voidaan edesauttaa rentoutuksissa pomottelemalla ilmapalloa lapselta toiselle. Isompien lasten kanssa tehtävää voi hieman vaikeuttaa siten, että palloa pomputetaan jollain kerralla esim. sormella, toisella kerralla polvella ja kolmannella päällä ym. Mukavaa yhdessäoloa lapsen kanssa rentoutustilanteessa on myös esimerkiksi höyhenen puhaltelu. Aikuinen voi puhaltaa höyhenen omalta kämmeneltään ja lapsi yrittää ottaa sen kiinni. Sama voidaan tehdä myös toisinpäin.

Ami tomake balo bashi baby (tunti 3)

Koate (tunti 8)

Miten voin sua koskettaa (tunti 9)

KUVIO 5. Esimerkkejä erilaisista rentoutuksista tai rauhoittavista leikeistä.

6.7 Tuntien lopetus

Päätimme tunnit aina tutulla loppulaululla, useimmiten loppulauluja oli kaksi. Aluksi kuljettiin piirissä, lapset olivat usein äidin sylissä, ja toinen laulu oli helpompi vilkuttelulaulu, johon lapsetkin pystyivät paremmin osallistumaan laulamalla ja vilkuttelemalla. Usein vilkuteltiin myös tunnilla seikkailleelle hahmolle, esimerkiksi siilille. Laulujen jälkeen perheillä ei ollut mikään kiire nousta ylös peitolta ja lähteä, vaan äidit saivat rauhassa jutustella keskenään ja seuraila lasten leikkejä.

7 Tulokset

Halusimme tunneilta saatujen havaintojen lisäksi saada vanhemmilta konkreettista palautetta kirjallisen kyselyn muodossa koskien tuntien sisältöä ja rakennetta. Koimme, että vanhemmille oli helpompaa kertoa todelliset ajatuksensa myöhemmin nimettömänä palautettavalle paperille. Kysely osoittautuikin arvokkaaksi lisämateriaaliksi omien ajatustemme tueksi (liite 4). Lisäksi olemme purkaneet kyselyn yhteyteen omia lukuvuoden aikana kirjoittamiamme muistiinpanoja vanhempien kanssa käydyistä keskusteluista.

7.1 Vanhemmille jaettu kysely ja keskustelut

Jaoin kyselyn kaikille syksyllä 2006 musiikkileikkikouluun osallistuneille neljälle adoptioperheelle ja sain kyselyn takaisin kolmelta adoptioperheeltä. Perheet olivat pitäneet Yhteiset Lapsemme ry:n musiikkileikkikoulusta ja kehuja tuli musiikkileikkikoulun avoimesta ja lämpimästä tunnelmasta, jossa sekä lapset että vanhemmat viihtyivät hyvin. Lisäksi vanhemmilla oli mahdollisuus viettää enemmän aikaa muiden monikulttuuristen perheiden kanssa.

7.1.1 Musiikkileikkikoulun tila

Kysyessämme musiikkileikkikoulun tilan miellyttävyydestä, perheet olivat pääsääntöisesti tyytyväisiä tilaan. Keskeinen sijainti oli hyvä, mutta rappukäytävän portaat koettiin ongelmaksi rattaiden kanssa. Itse musiikkileikkikoulutilaan perheet olivat tyytyväisiä, vaikka tila olikin melko pieni. Vanhemmat olivat tyytyväisiä myös musiikkileikkikoulun kodinomaiseen tunnelmaan. Luokan vieressä oli keittiötila, jossa vanhemmat pystyivät lämmittämään lapsille ruokaa tai ostamaan itselleen ja lapselleen syötävää pienellä rahalla.

7.1.2 Tuntien monikulttuurisuus

Perheiden mielestä monikulttuurisuus näkyi tunneilla sekä lapsissa että aikuisissa, mutta monikulttuurisia lauluja ja leikkejä olisi perheiden mielestä voinut olla enemmän. Yhtenä ehdotuksena oli myös monikulttuuristen liikuntojen ja äänitteiden lisääminen opetuksessa, koska ulkomaan kielellä laulaminen koettiin hankalaksi. Lisäksi toivottiin, että kotimaan lastenmusiikkia voisi tuoda enemmän esille.

7.1.3 Lasten huomioiminen ryhmässä

Tekemämme kyselyn mukaan perheet olivat tyytyväisiä opettajiin: he olivat perheiden mielestä päteviä, mukavia, hauskoja ja asiansa osaavia. Kiitosta tuli myös siitä, miten opettajat huomioivat lapset opetuksessaan ja ottivat näiden erityistarpeet huomioon. Perheet kokivat, että tunnit oli suunniteltu hyvin ja tarkasti, mutta tuntien rakennetta pystyttiin muokkaamaan, jos lapset innostuivat jostain muusta tekemisestä.

7.1.4 Jatkoa musiikkileikkikoulutoiminnalle

Perheiltä saatujen vastausten perusteella adoptiolapsille suunnatulla omalla musiikkileikkikoulutoiminnalla oli kysyntää. Perheet olivat innokkaita jatkamaan ryhmässä myös kevätlukukaudella 2007.

7.2 Työstä saadut tulokset

Asetimme työn alussa itsellemme adoptiolapsia ja heidän kehitystään koskevia kysymyksiä. Meillä ei ollut aiempia kokemuksia adoptiolasten opettamisesta, joten kaikki työn tekemisen kautta tulleet havainnot olivat meille uusia kokemuksia. Työn tekemisen yhteydessä aloimme hiljalleen hahmottaa adoptiolasten elämäntilanteen vaatimia erityistarpeita.

7.2.1 Adoptiolapsen taustan huomioiminen opetuksessa

Aluksi pidimme tärkeänä monikulttuuristen laulujen ja leikkien sisällyttämistä tunteihin, mutta hiljalleen huomasimme, että perheet itsessään toivat tuntiin monikulttuurisen sävyn. Tärkeintä ei siis ollut monikulttuurisuuden sisällyttäminen tunneilla tehtyihin harjoituksiin, vaan lasten kehityksen tukeminen ja kontaktit, joita perheet loivat keskenään tunneilla ja tuntien ulkopuolella. Perheet saattoivat mm. lähteä kaikki yhdessä tunnin jälkeen syömään tai nähdä isommalla joukolla viikonloppuisin. Vanhemmat olivat myös avoimia uusia perheitä kohtaan, eli he ottivat mielellään uudet tulokkaat mukaan ryhmän toimintaan.

Huomasimme ryhmää opettaessamme, että adoptiolapselle voi toisinaan olla hyväksi olla oma ikätasoa hieman nuorempien ryhmässä. Tästä asiasta voi olla hankalaa keskustella vanhempien kanssa, mikäli he eivät itse ota asiaa puheeksi. Yleensä 3 – vuotiaat jäävät tunnille ilman vanhempaa, mutta jos jääminen tunnille on viikosta toiseen ylitsepäsemättömän hankalaa, saattavat lapsi ja aikuinen turhautua asiasta. Tällöin lapsen kehityksen kannalta olisi edullisempaa olla vielä vuosi ryhmässä, jossa vanhemmat ovat mukana ja jossa ei ole pelkoa yksin jäämisestä ja hylkäämisen tunteesta. Yksi ratkaisumalli voisi olla lapsen sijoittaminen sisarusryhmään, jolloin ryhmässä otetaan huomioon myös pienemmät lapset ja laululeikkejä voidaan toteuttaa monin eri tavoin.

Erityisesti adoptiolasten ryhmissä luokkatilan olisi hyvä olla mahdollisimman aistiärsykkeetön eli tilassa ei saisi olla turhia leluja ja virikkeitä. Meillä näin ei valitettavasti ollut, vaan jouduimme opettamaan tilassa, joka toimi monessa muussakin käytössä. Olemme huomanneet musiikkileikkikouluryhmiä opettaessamme, että lapset ovat esteetikkoja, joten tilan värimaailman olisi hyvä olla kaunis ja käyttöön soveltuva ja lapsen tulisi viihtyä tilassa hyvin ja tulla sinne mielellään.

Omassa ryhmässämme monella lapsella tuntui olevan hyvä rytmitaju. Huomasimme, että joissain tapauksissa tietystä maasta adoptoidulla lapsella oli jopa parempi rytmitaju kuin Suomessa kasvaneella lapsella. Eräs Afrikasta adoptoitu poika soitti heti ensimmäisestä tunnista alkaen musiikin sykkeen mukaan ja pyrki liikkumaan hyvin rytmisesti. Tietenkin lapsen musiikillinen lahjakkuus vaikuttaa rytmin kokemiseen ja

tuottamiseen, mutta jostain syystä nämä lapset kokivat rytmin paljon selvemmin kuin suomalaisten vanhempien biologiset lapset.

Olemme kuulleet useilta adoptiovanhemmilta, että mikäli lapsi on tullessaan osannut jo puhua, hänellä on saattanut olla oma laulu, jota lapsi on toistanut ja laulanut erilaisissa tilanteissa. Lisäksi osalla adoptiolapsista on ollut erilaisia liikkeitä, joista on erottunut kulttuurisidonnaisten tanssien elementtejä. Tämä voisi kertoa siitä, että lasten kanssa on laulettu ja leikitty oman kulttuurin mukaisia laululeikkejä heidän ollessaan sijoitettuna väliaikaisesti perheisiin ja lastenkotiin. Saattaa olla, että kaikissa suomalaisissa perheissä laulaminen ja musiikin kuuntelu yhdessä lapsen kanssa ei ole enää niin yleistä. Tämä voi johtua esimerkiksi siitä, että vanhemmat eivät koe laulamista ja lapsen kanssa musisointia luontevaksi ja tutuksi asiaksi arkipäivässä.

Mikäli ryhmä koostuu isommista lapsista, jotka ovat tunnilla ilman vanhempaa, on hyvä miettiä hieman tarkemmin, millä tavalla lapsen adoptiotaustaa käsitellään. On hyvä sopia lapsen vanhempien kanssa, kuinka paljon ja millä tavoin lapsen adoptiotaustasta voidaan kertoa muille lapsille. Mikäli lapsi haluaa itse kertoa muille lapsille adoptiosta, on häntä hyvä tukea tällaisissa tilanteissa. Opettajan ei pidä olettaa, että lapsi tietää syntymämaansa kulttuurista paljon, koska hän on suomalaisten vanhempiensa suomalainen lapsi. Yleensäkin lapsen alkuperää tulee kunnioittaa ja puhua siitä kauniisti. Mikäli lapsi on haluton puhumaan omasta alkuperästään on muiden hyväksyttävä asia. Edellä mainitut asiat on hyvä huomioida varsinkin tavallisten lasten ryhmissä eli ryhmissä, joissa adoptiolapsia ei ole useita.

7.2.2 Adoptiolasten kielenkehityksen ja kiintymyssuhteen tukeminen opetuksessa

Äidin ja lapsen välistä vuorovaikutussuhdetta pyrimme tukemaan tunneilla esimerkiksi erilaisten köröttelyiden, kontakti- ja kosketusleikkien sekä rentoutusten kautta. Kuten aiemmin totesimme tuntien kulku kohdassa, aloitimme kosketus- ja sylileikit laajemman kehonkuvan mukaan, kädet, polvet, pää, ja vasta keväällä siirryimme yksityiskohtaisempaan kehonkuvaan, sormet, varpaat. Huomasimme, että aluksi lapset eivät itse oma-aloitteisesti opettajan ohjauksesta poimineet liikkeitä, mutta myöhemmin lasten tottuessa tehtyihin harjoituksiin, he alkoivat itse osallistua taputteluihin.

Mielestämme adoptiolasten ryhmissä kertaaminen ja asioiden tuttuus onkin tärkeää, sillä tätä kautta lapsi saavuttaa ryhmässä turvallisuuden tunteen. Lisäksi adoptiolasten ryhmässä suuri osa aktiviteeteistä on hyvä tehdä vanhempi–lapsi – pareina, koska tämä auttaa perheen sisäistä kiinnittymistä ja ravitsee kiintymistä.

Oman ryhmämme toiminnassa pyrimme tukemaan lasten kielenkehitystä käyttämällä kuvakortteja ja erilaisia oheismateriaaleja, esimerkiksi pehmoleluja ja sorminukkeja. Yritimme myös leikeissä huomioida, että käytimme yksinkertaisia sanoja ja jätimme sanojen synonyymit pois. Köröttelyt ja muut pienet lorut tukivat osaltaan lapsen kielenkehitystä. Kuvakorttien käytön kautta huomasimme, että lapsilla oli suuri tarve saada nimetä erilaisia asioita, ja joskus joku lapsista saattoi innostua käymään läpi samaa asiaa useamman kerran, esimerkiksi junan vaunujen värit. Käytimme tunneilla paljon myös kuvakorttien tai pienten sorminukkien nostamista pussista, jolloin jokaisella lapsella oli mahdollisuus nostaa oma eläin pussista ja nimetä se joko opettajan tai vanhemman avustuksella.

Lasten motorista kehitystä pyrimme tukemaan tekemällä eri tyyllisiä liikuntoja ja liikeratoja harjoitettavia tehtäviä. Piirileikit olivat syksyn alussa hankalia, melkein mahdottomia niiden sisältävän vuorovaikutuksen takia. Joulua kohden lapset rohkaistuivat ja uskalsivat jopa osallistua piirileikkeihin muualtakin kuin äidin sylistä. Yleensäkin lapset osallistuivat liikuntoihin pitkälti äidin sylistä. Vasta myöhemmin vuoden loppua kohden ja varsinkin keväällä äitiä ei enää tarvittu niin paljon.

7.2.3 Adoptioperheille suunnatun musiikkileikkikoulutoiminnan tarpeellisuuden kartoittaminen

On ollut palkitsevaa nähdä, miten hyvin kokeilemamme ryhmätoiminta on tukenut perheiden välistä kanssakäymistä. Olemme huomanneet, että tämän tyylliselle toiminnalle on tarvetta, ja vanhemmilla myös riittää kiinnostusta tällaista erityistoimintaa kohtaan. Vanhemmat selvästi hakeutuivat ryhmään saadakseen sosiaalisia kontakteja ja oppiakseen konkreettisia tapoja syventää vuorovaikutussuhdetta lapseensa. Lisäksi vanhemmat ottivat tunneilla käytettyjä lauluja ja leikkejä osaksi päivärutiinejaan. Tämän lisäksi ryhmä oli vanhemmille ”kanava” keskustella toisten

vanhempien kanssa tasavertaisesti kasvatuksellisista asioista ja saada omille ajatuksilleen ja tunteilleen vastakaikua samassa tilanteessa olevilta vanhemmilta. Pienten lasten osalta ryhmän monikulttuurinen rakenne ei ollut vielä kovin oleellista, mutta myöhemmässä vaiheessa ryhmän monikulttuurisuus luultavasti tukisi lapsen omaa monikulttuurisuutta.

Tällaista adoptiolapsille suunnattua toimintaa voisi kehittää monipuolisemmaksi mahdollistamalla jokaiselle lapselle oman kehityksen mukaisen ryhmän. Olisi tärkeää, että ryhmän ikäjakauma ei ole kovin laaja, vaan että lapset pystyittäisiin huomioimaan oman kehitystasonsa mukaisesti. Huomasimme, että perinteisen musiikkileikkikoulun ikäjakauma ei toimi ainakaan näiden lasten kohdalla. Vaikka he ikänsä puolesta olisivat valmiita siirtymään ryhmään jossa ollaan ilman vanhempia, he eivät ole valmiita siihen kehityksensä puolesta. Adoptiolasten ryhmien tulisi mielestämme olla kooltaan hieman pienempiä kuin mitä ryhmät yleensä ovat musiikkileikkikoulussa.

8 Pohdinta

Nykypäivänä kansainvälisyys näkyy kaikkialla, joten tämän työn kautta olemme saaneet tärkeää tietoa monikulttuurisuudesta omaa tulevaa työelämäämme varten. Olemme myös pohtineet miten lisätä kansainvälisyyttä tavallisissa musiikkileikkikouluissa, eli millä tavoin tuoda eri kulttuureja ja tapoja myös muille tunneille. Yhtenä esimerkkinä opinnäytetyössä opitun soveltamisesta ja rajojen rikkomisesta voisi mainita 9.9.2007 olleen Thai – tapaamisen, jossa pidimme Thaimaasta adoptoiduille lapsille musiikkileikkikoulutunteja. Tunneilla kävimme hieman läpi lasten synnyinmaan kulttuuritaustaa pienten leikkien ja liikuntojen muodossa. Tämä oli myös meille hieno mahdollisuus tutustua vieraan maan tapoihin. Olemme adoptioryhmien opettamisen kautta saaneet myös muita töitä, joissa kielitaidolla ja adoptiolasten kehityksen tuntemisella on ollut merkitystä.

Työtä tehdessämme olemme tutustuneet syvemmin adoptiolasten kehitykseen, mikä varmasti on eduksi muitakin musiikkileikkikouluryhmiä opettaessamme. Olemme työssämme huomanneet, että adoptiolapsia on usein integroituna ns. tavallisissa musiikkileikkikouluryhmissä. Tästä syystä on tärkeää, että opettajalla on hieman tuntemusta adoption taustoista ja adoptiolasten kehityksestä. Olemme työmme kautta pohtineet myös, miten tukea adoptiolasten kehitystä musiikkileikkikoulussa ja miten huomioida lapsen ja vanhemman kiintymyssuhteen vahvistaminen. Näitä kysymyksiä pohtiessamme aloimme lisäksi miettiä vanhemman ja lapsen välisen kiintymyssuhteen vahvistamista myös muissa musiikkileikkikouluryhmissämme. Yleensäkin musiikkileikkikoulun perheryhmissä olisi tärkeää huomioida ja tukea vanhemman ja lapsen suhdetta leikeissä ja liikunnoissa. Adoptioryhmää opettamalla olemme alkaneet pohtia enemmän musiikkileikkikoulutoiminnan lähtökohtia ja syitä tietynlaisille harjoituksille. Olemme lisäksi miettineet, miten tavallisessa musiikkileikkikoulussa voisi tukea lasten kielenkehitystä ja kiintymyssuhdetta.

Työn kautta saimme lisää varmuutta omien ajatustemme tueksi ja pohjaksi. Tunneilla oli usein tilanteita, joissa olisi halunnut toimia toisin, mutta koska itsellä ei ollut vielä kovin laajaa opetuskokemusta, ei aina ollut varma kaikista valinnoista. Kokemuksen kautta olemme saaneet enemmän varmuutta omille ajatuksillemme koskien

adoptiolasten kehitystä ja heidän huomiointiaan tunneilla. Meillä ei ollut työtä aloittaessamme vielä kovinkaan paljon tietoa adoptiolasten kehityksestä, joten aluksi oli hyvin haastavaa alkaa rakentaa tuntikokonaisuuksia. Vaikka meille on työn tekemisen kautta tullut enemmän tietoa, on silti edelleen haastavaa huomioida kaikkia lapsen kehityksen eri osa-alueita ja tukea tarpeeksi vanhemman ja lapsen vuorovaikutus- ja kiintymyssuhdetta.

Työstä saadun kokemuksen kautta saimme uutta näkökulmaa pienten adoptiolasten opetukseen. Jäimme kuitenkin vielä miettimään, kuinka erilaista olisi opettaa hieman vanhempia adoptiolapsia. Tällöin olisi jälleen mietittävä ja tutkittava uudelleen, tukeeko adoptiolasten sijoittaminen omaksi ryhmäkseen heidän taustansa huomioon ottamista ja pystyykö musiikkileikkikoulutoiminnan kautta tukemaan lapsen kahta kulttuuria. Isompien lasten kanssa olisi mahdollista tehdä tuntien teemoista laajempia ja käsitellä kokonaisvaltaisemmin kunkin lapsen adoptiomaan kulttuuria.

Lähteet

- Adelius-Jokivuori, M. 2005. Kielen ja kommunikaation kehityksen tukeminen. Teoksessa Erityiskasvatus varhaislapsuudessa. Toim. P. Pihlaja & R. Viitala. WSOY: Helsinki. 194–213.
- Adoptiolapsi päivähoitossa. 2007. Adoptioperheet ry: Helsinki.
- Alijoki E. 1998. Pesästä pieni ponnistaa. Lasten varhaisten vuorovaikutustaitojen tukeminen. Kirjayhtymä: Rauma.
- Anttila, E. 2001. Tanssi: kehon leikkiä. Teoksessa Taiteen ja leikin lumous. Toim. S. Karppinen, A. Puurula & I. Ruokonen. Finn Lectura: Tampere. 76–87.
- Arajärvi, T. 1990. Tasapainoinen lapsuus. Elämänkoulussa. WSOY: Porvoo.
- Davidsson, H. 2007. Kooste M. Kallandin seminaareista. Kiintymyssuhde perustana identiteetille ja itsenäistymiselle. Adoptioperheet – lehti 1/2007, 18–19.
- Hongisto-Åberg, M., Lindeberg-Piironen, A. & Mäkinen, L. 1993. Musiikki varhaiskasvatuksessa. Tammer-Paino Oy: Tampere.
- Huisman, T. 2001. Lapsuusajan liikunta ja sen yhteys lapsen terveyteen. Teoksessa Taiteen ja leikin lumous. Toim. S. Karppinen, A. Puurula & I. Ruokonen. Finn Lectura: Tampere. 62–70.
- Huisman, T. & Laukkanen, A. 2000. Liikunnan merkitys ja luonne alle kolmevuotiaan lapsen kehityksessä. Teoksessa Elämysten alkupoluilla. Lähtökohtia alle 3-vuotiaiden taidekasvatukseen. Toim. S. Karppinen, A. Puurula & I. Ruokonen. Finn Lectura. Tampere. 37-42.
- Jernberg, A. M. & Booth P. B. 2003. Theraplay. Vuorovaikutusterapian käsikirja. Psykologien Kustannus: Jyväskylä.

Kalland, M. 2001. Kiintymyssuhdeteorian kliininen merkitys: soveltaminen erityistilanteissa. Teoksessa *Varhaiset ihmissuhteet ja niiden häiriintyminen*. Toim. J. Sinkkonen & M. Kalland. WSOY: Helsinki, 198–233.

Kalland, M. 2003. Menetysten läsnäolo vuorovaikutuksessa: Varhainen adoptio ja sen hoito. Teoksessa *Äidin ja vauvan varhainen vuorovaikutus*. Toim. P. Niemelä, P. Siltala & T. Tamminen. WSOY: Helsinki, 204–219.

Kalland, M. 2007. Adoptiolapsi ja kiintymyssuhteen kehittyminen. *Adoptioperheet ry:n infokansio*.

Pentikäinen, S. 2007a. Lapsen tulo uuteen perheeseen. *Adoptioperheet ry:n infokansio*.

Pentikäinen, S. 2007b. Adoptiolapsen sopeutuminen perheeseen. *Adoptioperheet ry:n infokansia*.

Pentikäinen, S. 2007c. Theraplay. *Adoptioperheet ry:n infokansia*.

Poikonen, S. 2006. Opettajalla tärkeä rooli adoptoidun tukemisessa. *Adoptioperheet – lehti 2/2006*, 21–23.

Ruokonen, I. 2000. Musiikki lapsen minuuden vahvistajana ja maailman rakentajana. Teoksessa *Elämysten alkupoluilla. Lähtökohtia alle 3-vuotiaiden taidekasvatukseen*. Toim. S. Karppinen, A. Puurula & I. Ruokonen. Finn Lectura. Tampere. 73–84.

Ruokonen, I. 2001. Äänimaisemia ja ilmaisun iloa musiikin kielellä. Teoksessa *Taiteen ja leikin lumous*. Toim. S. Karppinen, A. Puurula & I. Ruokonen. Finn Lectura. Tampere. 120–143.

Suojala, M. 2000. Kasvua kirjan kanssa. Lukeminen ja riittäminen alle kolmivuotiaan kehitystä tukemassa. Teoksessa *Elämysten alkupoluilla. Lähtökohtia alle 3-vuotiaiden taidekasvatukseen*. Toim. S. Karppinen, A. Puurula & I. Ruokonen. Finn Lectura. Tampere. 64–72.

Takala, A. & Takala, M. 1988. Psykologinen kehitys lapsuusiässä. WSOY: Porvoo.

Wikstedt, A. 2006a. Kooste L. Kaivosoja-Jukkolan seminaarista. Adoptiolapsi oppii uuden kielen – haastavaa, vaativaa ja hauskaa. Yhteiset Lapsemme – lehti 2/2006, 14–15.

Wikstedt, A. 2006b. Kansainvälisen adoption monet kasvot. Yhteiset Lapsemme – lehti 2/2006, 4-7.

Liite 1

Yhteiset Lapsemme ry

Yhteiset Lapsemme ry on vuonna 1988 perustettu poliittisesti, uskonnollisesti ja ideologisesti sitoutumaton lastensuojelujärjestö. Yhdistyksen toiminnan lähtökohtana on YK:n lapsen oikeuksien julistuksessa ja sopimuksessa määritellyt periaatteet. Yhdistys toimii Suomessa monikulttuuristen lasten etujen ajajana ja tekee kummi-, kehitys- ja lähialueyhteistyötä hädänalaisten lasten auttamiseksi maailmalla.

Yhteiset Lapsemme ry:n tavoitteena on rakentaa Suomesta moniarvoista, erilaisuutta hyväksyvää yhteiskuntaa, jossa kaikkien lasten – ihonväriin, kieleen, uskontoon, kulttuuriin tai syntyperään katsomatta – on hyvä elää.

Yhteiset Lapsemme ry:n toimintamuotoihin kuuluu koulutus- ja seminaaritoiminta, kansainväliseen adoptioon kuuluva adoptiovalmennus-, vertaisryhmä- ja tiedotustoiminta, perheyhdistystoiminta sekä monikulttuurinen avo- ja sijaishuolto. Yhdistys ylläpitää myös kahta monikulttuurista 8 -paikkaista lastensuojeluyksikköä – Koti Ilolaa Sipoossa ja Koti Laurilaa Hyvinkäällä – sekä avohuollon palveluja venäjänkielisille perheille Helsingin Vuosaarella. Yhdistys julkaisee neljästi vuodessa ilmestyvää Yhteiset Lapsemme – lehteä.

Liite 2

Tunti 1

Tunnin teema: Tutustuminen, Pohjolan kesä**Musiikilliset tavoitteet:** Tunnelma, sykkeen kokeminen

Tunnin sisältö ja kulku	Välineet
<p><u>TULOMUSIIKKI</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Maria Kalaniemi: Napoleon <p><u>1. ALKULAULU</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Minä olen pikkuinen (NS: Lauluja s.14) <p><u>2. KÖRÖTYS</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Mehiläinen (KLP s. 114) <p>Sur, sur, sur, (4 x taputus) mehiläinen sur. (4 x körötys) Kukkasista mettä kannan, (4 x keinuttelu) hunajaasi mulle anna, (4 x taputus vatsaan) sur, sur, sur, (4 x taputus) mehiläinen sur. (4 x körötys)</p> <p><u>3. LAULULEIKKI</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Kenelle mehiläinen kurkistaa? <p><u>4. LIIKUNTA (ohjattu piirileikki)</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Mehiläinen lentää eteenpäin (VLA s.82 Pikku koira) <p>Mehiläinen lentää eteenpäin, (liikutaan piirin keskelle) mehiläinen lentää taaksepäin. (keskeltä ulkopuolelle) Mehiläinen pyörii ympäri, (paikallaan pyöriminen) mehiläinen hyppii hassusti. (hyppiminen paikallaan) (Liikutaan isoina ja pieninä mehiläisinä, p/f & nopea/hidas)</p> <p><u>5. SOITTAMINEN</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Mehiläinen <p>(Äänileikkejä)</p> <p><u>6. LIIKUNTA (ohjattu piirileikki)</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Senjua (Afrikkalainen tervehtimislaulu) <p>A: Kuljetaan piirissä kasvot menosuuntaan B: Piirin keskelle ja ulos</p> <p><u>7. RENTOUTUS</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Aurinko, lintuja ja ystäviä <p><u>8. LOPPULAULU</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Minä vilkutan (VLA s 51 Minä pajailen) 	<p>kantele</p> <p>kurkistusnukke</p> <p>rytmimunat</p> <p>CD: ST/16, peitto, huivit</p>

Tunti 2

Tunnin teema: Tutustuminen, Pohjolan kesä

Musiikilliset tavoitteet: Hidas – nopea, tasajakoinen – kolmijakoinen, sykkeen kokeminen

Tunnin sisältö ja kulku	Välineet
<p><u>TULOMUSIIKKI</u> Menuet from String Quintet No. 1 in E Major</p> <p><u>1. ALKULAULU</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Minä olen pikkuinen (NS: Lauluja s.14) <p><u>2. KÖRÖTYS</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Leppäkerttu (MMLL s.76) <p>Köröttely ja lapsen nosto ylös ja lasku alas</p> <p><u>3. KURKISTUSLAULU</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Kenelle leppäkerttu kurkistaa? <p><u>4. LIIKUNTA (Ohjattu piirileikki)</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Leppäkerttu kulkee (VLA s.82 Pikku koira) <p>(Katso leikkiohje tunti 1)</p> <p><u>5. SYLILEIKKI</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Aurinko, aurinko lettuja paistaa <p>Aurinko, aurinko lettuja paistaa, (piirretään ilmaan aurinko) hauska on auringon lettuja maistaa. (4 x taputus) Kiipeän puuhun, ("kiivetään") pistelen suuhun, ("syödään") lopot voin heittää ukolle kuuhun. (heitto ilmaan) Sitten käynkin nukkumaan, (kädet poskelle) pikkuinen massuni pullollaan. (taputus masuun)</p> <p><u>6. LIIKUNTA (Ohjattu)</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Pikku päästäinen <p>1. säkeistö: A: Kuljetaan piirissä B: Keinutaan paikallaan</p> <p>2. säkeistö: A: Kuljetaan piirissä B: Taputus</p> <p>3. säkeistö: A: Kuljetaan piirissä B: Venyttely</p> <p><u>7. SOITTAMINEN</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Mehiläinen • Navajo happy song <p><u>8. LIIKUNTA (vapaa)</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Leppäkerttujen marssi / tanssi (MVK s. 169 Lumiukkotanssi ja lumiukkomarssi) 	<p>CD: Paper Music/2</p> <p>kantele</p> <p>leppäkerttupehmo</p> <p>kurkistusnukke</p> <p>kuvakortti: aurinko</p> <p>CD: KA1/1 hiirisorminukke</p> <p>rytmimunat</p> <p>kantele</p>

<p><u>9. RENTOUTUS</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Enkelilaulu <p>Höyhenen puhaltelua ja höyhenellä sivelyä</p> <p><u>10. LOPPULAULU</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Minä vilkutan (VLA s 51 Minä pajailen)	<p>CD: NS: Unta ja unelmia/18, peitto ja höyhenet</p>
---	---

Tunti 3

Tunnin teema: Tutustuminen, Pohjolan kesä

Musiikilliset tavoitteet: voimakas – hiljainen, ylhäällä – alhaalla, sykkeen kokeminen

Tunnin sisältö ja kulku	Välineet
<p><u>TULOMUSIIKKI</u> Camille Saint-Saëns: The Swan</p> <p><u>1. ALKULAULU</u></p> <ul style="list-style-type: none"> Minä olen pikkuinen (NS: Lauluja s.14) <p><u>2. KÖRÖTYS</u></p> <ul style="list-style-type: none"> Muura-muurahainen (OLI: Hämähäkki 2.säkeistö s. 20) <p>Muura-muurahainen, kortta kuljettaa (körötys) ahkerasti aina työssä ahertaa. (vuorojalkakörötys) Valmis on kohta keko komea, (tehdään käsillä keko) muura-muurahainen kortta kuljettaa. (körötys)</p> <p><u>3. LIIKUNTA (vapaa)</u></p> <ul style="list-style-type: none"> Muurahaisten marssi / tanssi (MVK s. 169 Lumiukkotanssi ja lumiukkomarssi) (Katso leikkiohje tunti 2) <p><u>4. KURKISTUSLEIKKI</u></p> <ul style="list-style-type: none"> Hoijakkaa (VLA, s. 40) <p>Huijappa hoijakkaa, kuka sieltä kurkistaa? Huijappa hoijakkaa, (lapsen nimi) kurkistaa! Kukkuu kukkuu!</p> <ul style="list-style-type: none"> Äänileikkejä <p><u>5. SOITTAMINEN JA LORUTTELU</u></p> <ul style="list-style-type: none"> Aurinko –laulu (LLL s. 22) Aurinko, aurinko lettuja paistaa <p>(Katso leikkiohje tunti 2)</p> <p><u>6. OHJATTU LIIKUNTA (vastuutanssi)</u></p> <ul style="list-style-type: none"> Patarataruu <p>A: 2 x 4 askelta eteen, 4 askelta taakse B: 1 x 8 pyöritään paikallaan ympäri, suunnan vaihto 1 x 8 C: Hypitetään lasta</p> <p><u>7. RENTOUTUS</u></p> <ul style="list-style-type: none"> Ami tomake balo bashi baby... (Vauvahieronnan käsikirja s. 32) <p><u>9. LOPPULAULU</u></p> <ul style="list-style-type: none"> Minä vilkutan (VLA s 51 Minä paijailen) 	<p>CD: The most relaxing Cello ...</p> <p>kantele</p> <p>kuvakortti: muurahaiskeko ja muurahainen</p> <p>pahvilautaset (muurahaisen naama)</p> <p>kuvakortti: aurinko kapulat</p> <p>CD: PS/3</p> <p>peitto minisymbaalit</p>

Tunti 4

Tunnin teema: Syksyisessä metsässä

Musiikilliset tavoitteet: Ylhäällä – alhaalla, sykkeen kokeminen

Tunnin sisältö ja kulku	Välineet
<p><u>1. ALKULAULU</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Minä olen pikkuinen (NS: Lauluja s.14) <p><u>2. LAULULEIKKI</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Kipposet kapposet (OLI s. 56) <p>Mikä marja oot? –kysymyksen jälkeen nostetaan pussista softis (mansikka tai mustikka)</p> <p><u>3. LIIKUNTA (Ohjattu)</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Asikkalan puiset rattaat (HP s. 13) <p>A: Lasta talutetaan edessä käsistä kiinni pitäen B: Nostetan lasta ylös ja alas laulun sanojen mukaan (tai isommalla lapsella lapsen käsiä nostetaan ylös)</p> <p><u>5. KÖRÖTYYS</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Vieteriukko (LyT s. 37) <p>A: Ollaan piilossa huivin alla B: Pomputellaan lasta polvien päällä</p> <p><u>6. SOITTAMINEN</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Kipposet kapposet (OLI s. 56) • Ylös ja alas (VLA s. 72) <p><u>7. KÖRÖTYYS</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Kobuta (Musiikkimatka s. 47) <p>Kobuta: Körötys Tanuki: Taputus Kitsune: Keinuttelu sylissä Neko: Nosto ylös</p> <p><u>8. LIIKUNTA (Ohjattu)</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Laukkaa hevoseni! (NT: Lauluja s. 27) <p>A: Kuljetaan piirissä B: Keinuttelua</p> <p><u>9. RENTOUTUS</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Ilmapallon heittelyä <p><u>10. LOPPULAULU</u></p> <p>Minä vilkutan (VLA s 51 Minä pajailen)</p>	<p>kantele</p> <p>softikset, kuvakortti: mustikka ja mansikka</p> <p>CD: HP/7 kuvakortti: hevonen</p> <p>CD: LyT/12 huivit</p> <p>malletit</p> <p>CD: MIA/14</p> <p>CD: LiMu/15</p>

Tunti 5

Tunnin teema: Syksyisessä metsässä

Musiikilliset tavoitteet: Ylhäällä – alhaalla, sykkeen kokeminen

Tunnin sisältö ja kulku	Välineet
<p><u>1. ALKULAULU</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Minä olen pikkuinen (NS: Lauluja s. 14) <p><u>2. KÖRÖTYS</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Ylös ja alas (VLA s. 72) <p><u>3. LIIKUNTA (ohjattu)</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Asikkalan puiset rattaat (HP s. 13) <p><u>4. LAULULEIKKI</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Onkimies (Teemakirja2 s. 64) <p>Piirissä, laulun jälkeen nostetaan suuri tai pieni kala</p> <p><u>5. SOITTO</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Onkimies (kts. yllä) <p>Istutaan lammen ympärillä ja soitetaan laulua, välillä soitetaan kapuloilla lattiaan (lammen pinta) suurta / pientä vesisadetta</p> <p><u>6. LIIKUNTA (Ohjattu)</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Pienet kalat uivat, ai ai (OLI s. 164) <p>Lapset kulkevat kalan kanssa vapaasti tilassa ja lopussa mennään kyykkyyyn piiloon kalan kanssa</p> <p><u>7. LAULULEIKKI</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Fishing song from Vietnam (Rytmiseminaari 2003) <p>Istutaan lattialla lapsi vanhemman sylissä. Keinutellaan yksi tahti, körötellään yksi tahti.</p> <p><u>8. PIIRILEIKKI</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Pikkuiset kultakalat lammessa ui <p>A: Kuljetaan piirissä käsi kädessä B: Taputetaan käsillä reisiin ja nostetaan kädet ylös, kuljetaan piirissä käsi kädessä.</p> <p><u>9. RENTOUTUS</u></p> <p>Lapset käyvät makaamaan peitolle ja vanhemmat heiluttelevat isoa sinistä harsoa lasten pään päällä.</p> <p><u>10. LOPPULAULU</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Nyt on laulut laulettu (HHM s. 143) <p>Kuljetaan piirissä käsi kädessä.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Minä vilkutan (VLA s 51 Minä pajailen) 	<p>kantele</p> <p>CD: HP/7 kuvakortti: hevonen</p> <p>harso, kalat</p> <p>kapulat, harso, kalat</p> <p>CD: 5 pientä ankkaa/11</p> <p>CD: Olin l&k1/22 rentoutuspeitto, sininen harso</p>

Tunti 6

Tunnin teema: Syksyisessä metsässä

Musiikilliset tavoitteet: Ylhäällä – alhaalla, sykkeen kokeminen

Tunnin sisältö ja kulku	Välineet
<p><u>1. ALKULAULU</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Minä olen pikkuinen (NS: Lauluja s. 14) <p><u>2. LAULULEIKKI</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Ylös ja alas (VLA s. 72) • Korvat ja nenä • Masu ja polvet <p><u>3. SOITTO</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Ylös ja alas (VLA s. 72) • Etana (MMLL s. 74) <p><u>4. LIIKUNTA (ohjattu piirileikki)</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Juhlatanssi <p>A: Piirissä B: Keskelle ja ulos</p> <p><u>5. SOITTO</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Minä soittelen / Minä kuuntelen (VLA s. 51) <p><u>6. LIIKUNTA (vapaa)</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Etana Elli (MMLL s. 74) <p>Talutetaan lasta hitaasti keinuen ja lopussa lapsi pyöräytetään ilmaan käsistä kiinni pitäen</p> <p><u>7. KÖRÖTTELY</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Pienet sammakot (OLI s. 171) <p>A: Taputus ja körötys B: Taputetaan kyseistä ruumiinosaa</p> <p><u>8. PIIRILEIKKI</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Sabo Koaja (Musiikkimatka s. 53) <p>1. A: Talutetaan lasta piirissä B: Käännyttään kasvot piiriin päin ja taputetaan 2. A: Talutetaan lasta piirissä B: Kasvot piiriin päin, keinutellaan</p> <p><u>9. RENTOUTUS</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Raparperin alla <p>Maalataan pensselillä ”sammakkoa”</p> <p><u>10. LOPPULAULU</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Nyt on laulut laulettu (HHM s. 143) <p>Kuljetaan piirissä käsi kädessä.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Minä vilkutan (VLA s. 51 Minä pajailen) 	<p>kantele</p> <p>kuvakortti: etana, malletit</p> <p>CD: TT/14</p> <p>kapulat</p> <p>kantele</p> <p>pehmosammakko</p> <p>CD: LT/14</p>

Tunti 7

Tunnin teema: Syksyisessä metsässä

Musiikilliset tavoitteet: Tauon kokeminen, hiljainen – voimakas, sykkeen kokeminen

Tunnin sisältö ja kulku	Välineet
<p><u>1. ALKULAULU</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Kiva, kun oot täällä (OLI s. 17) <p><u>2. LAULULEIKKI</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Pää, olka, polvi, varvas (HP s. 8) <p><u>3. LIIKUNTA</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Pulkkapolkka <p>A: Piirissä B: Keskelle ja ulos C: Pompitaan</p> <p><u>4. LAULULEIKKI</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Siili Santeri (OLIn kantele, s. 17) <p><u>5. LIIKUNTA (ohjattu piirileikki)</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Pikkusiili kulkee eteenpäin • Isosiili kulkee eteenpäin (VLA s.82 Pikku koira) <p>(Katso leikkiohje tunti 1)</p> <p><u>6. SOITTO</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Minä soittelen, minä kuuntelen (VLA s. 51 Minä pajailen) • Etana (MMLL s. 74) <p><u>7. LIIKUNTA</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Etanatanssi <p>Etanat pysähtyvät tauolla ja nostavat sarvet ylös</p> <p><u>8. RENTOUTUS</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Rosella <p>Huivia huiskutellaan lasten pään päällä</p> <p><u>9. LOPPULAULU</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Nyt on laulut laulettu (HHM s. 143) <p>Kuljetaan piirissä käsi kädessä.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Minä vilkutan (VLA s 51 Minä pajailen) 	<p>kantele</p> <p>CD: JoulVerso/3</p> <p>siilipehmo, munamarakassit</p> <p>kapulat, kuvakortti: etana</p> <p>CD: TT/29</p> <p>CD: Mas & Rando: Tami2</p>

Tunti 8

Tunnin teema: Syksyisessä metsässä

Musiikilliset tavoitteet: Ylhäällä – alhaalla, sykkeen kokeminen

Tunnin sisältö ja kulku	Välineet
<p><u>1. ALKULAULU</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Kiva, kun oot täällä (OLI s. 17) <p><u>2. LAULULEIKKI</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Ylös ja alas (VLA s. 72) <p>Taputetaan, tömistetään, rahistellaan ja koputellaan</p> <p><u>3. LIIKUNTALEIKKI</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Siili Santeri (OLIn kantele, s. 17) <p>A: Piirissä B: Keskelle – ulos</p> <ul style="list-style-type: none"> • Olen pikkuinen siili ja osaan hyppiä / heilua / pyöriä (HHP s. 92, Pääsiäislaulu) <p><u>4. SOITTO</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Nyt on aika soitella / kuunnella (LT s. 28) <p><u>5. LIIKUNTA (ohjattu)</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Sammakot ja leppikset <p><u>6. SOITTO</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Nallet tallustaa (VLA s. 74) <p><u>7. LIIKUNTA</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Pulkkapolkka <p>(kts. leikkiohje tunti 7)</p> <p><u>8. RENTOUTUS</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Koate (Rytmi kylpy s. 192) <p>Keinutellaan lapsi vanhemman sylissä</p> <p><u>9. LOPPULAULU</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Nyt on laulut laulettu (HHM s. 143) <p>Kuljetaan piirissä käsi kädessä.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Minä vilkutan (VLA s 51 Minä pajailen) 	<p>kantele</p> <p>pehmosiili</p> <p>kapulat CD: Olin l&k1/27, kuvakortti: sammakko ja leppäkerttu malletit</p> <p>CD: JouluVerso/3</p>

Tunti 9

Tunnin teema: Syksyisessä metsässä

Musiikilliset tavoitteet: Tunnelma, sykkeen kokeminen

Tunnin sisältö ja kulku	Välineet
<p><u>1. ALKULAULU</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Kiva, kun oot täällä (OLI s. 17) <p><u>2. KÖRÖTYS</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Nalle Puhin sadelaulu (MA 1-2 s. 21) <p>Nallen varpaat, tassut, korvat ja nenä palelee A: Keinutus ja sateen ropina lapseen B: Taputetaan palelevaa ruumiinosaa</p> <p><u>3. KETJULIIKUNTA</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Lähtekäämme metsään <p><u>4. LAULULEIKKI</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Tuule, tuulee (VLA, s. 59) <p><u>5. LIIKUNTALEIKKI</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Lehdet lentää (Olin tehtävävihko 3, s. 19) • Lehdet koppaan <p><u>6. LIIKUNTA (vapaa)</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Lehdet lentävät tuussa <p><u>7. SOITTO</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Nallet tallustaa <p><u>8. LIIKUNTA</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Tsiri bim <p>A: 2x Sisään neljällä askeleella, ulos neljällä askeleella B: Keinuttelua</p> <p><u>9. RENTOUTUS</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Miten voin sua koskettaa? <p>Lehdillä sivellään lapsia</p> <p><u>10. LOPPULAULU</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Nyt on laulut laulettu (HHM s. 143) <p>Kuljetaan piirissä käsi kädessä.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Minä vilkutan (VLA s 51 Minä pajailen) 	<p>kantele</p> <p>CD: AT Syksy/4</p> <p>lehdet, koppa</p> <p>CD: LiMu/14</p> <p>rummut</p> <p>CD: KA /19</p> <p>CD: Urpo ja Turpo/25</p>

Tunti 10

Tunnin teema: Syksyisessä metsässä

Musiikilliset tavoitteet: Hiljainen-voimakas, sykkeen kokeminen

Tunnin sisältö ja kulku	Välineet
<p><u>1. ALKULAULU</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Kiva, kun oot täällä (OLI s. 17) <p><u>2. KÖRÖTYS</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Nalle Puhin sadelaulu (MA 1-2 s. 21) <p>Nallen varpaat, tassut, korvat ja nenä palelee A: Keinutus ja sateen ropina lapseen B: Taputetaan palelevaa ruumiinosaa</p> <p><u>3. LIIKUNTALEIKKI</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Kaksi pientä peikkolasta (OLI s.99) <p>A: Piirissä kädet käsissä B: Pysähdytään ja heilutellaan käsiä (ei irroteta otetta)</p> <p><u>4. SOITTO</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Pisarat (LA s.13) <p><u>5. LIIKUNTA</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Plink, Plank, Plunk <p>Peikkolasten piirileikki. Piirissä ympäri. Keinutellaan päätä kädet korvina ja pyörähdetään ympäri. Lasketaan matalalla kyykyssä kolmeen, jonka jälkeen hyppy ylös</p> <p><u>6. KÖRÖTYS</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Sienen toive –loru (J. Ollaranta) <p>Körötys, istutaan sienen alla, taputus reisiin, tehdään aurinko käsillä</p> <p><u>7. SOITTO</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Sade, sade ropisee (Olin tehtävävihko 1 s.21) <p>Ropistellaan kapuloilla lattiaan suuria ja pieniä pisaroita</p> <p><u>8. RENTOUTUS</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Irokeesin kehtolaulu <p>Huiveista lapsille ”telttä”. Istutaan piirissä, lapset sylissä ja keinutellaan laulun tahtiin</p> <p><u>9. LOPPULAULU</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Nyt on laulut laulettu (HHM s. 143) <p>Kuljetaan piirissä käsi kädessä</p> <ul style="list-style-type: none"> • Minä vilkutan (VLA s 51 Minä pajailen) 	<p>kantele</p> <p>nalle pehmolelu</p> <p>kuvakortti: sieni, sorminukke: peikko</p> <p>palat (D-duuri), malletit</p> <p>CD: Lapselleni, leikin aika/21</p> <p>kapulat kuvakortti: suuret/pienet pisarat</p> <p>CD: KA1/ 24, huivit</p>

Tunti 11

Tunnin teema: Syksyisessä metsässä

Musiikilliset tavoitteet: Hiljainen – voimakas, sykkeen kokeminen

Tunnin sisältö ja kulku	Välineet
<p><u>1. ALKULAULU</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Kiva, kun oot täällä (OLI s. 17) <p><u>2. KÖRÖTYS</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Nalle Puhin sadelaulu (MA 1-2 s. 21) Nallen varpaat, tassut, korvat ja nenä palelee A: Keinutus ja sateen ropina lapseen B: Taputetaan palelevaa ruumiinosaa • Sade, sade ropisee (OLI s. 98) Lasten päälle satelee vettä <p><u>3. LIIKUNTALEIKKI</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Sip-sap, sip-sap, sip-sap-saa (HHM s. 100) <ol style="list-style-type: none"> 1. Kulku piirissä ja lapsen nosto ylös 2. Kulku piirissä ja lapsen ”maiskuttelua” <p><u>4. LAULULEIKKI</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Sateen rummutus (HHM s. 128) Sade rummuttaa lasten päälle • Kaksi pientä peikkolasta (OLI s. 99) <p>A: Keinutellaan B: Vettä satelee lasten päälle</p> <p><u>5. LIIKUNTA</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Lapset sateessa <p>A: Kipitetään vapaasti äidin kanssa B: Mennään sateenvarjon alle piiloon sateelta samalla kun opettaja soittaa sadekepillä</p> <p><u>6. SOITTO</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Makuwe (HHM s. 88) <p><u>7. LIIKUNTA</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Kuralätäköissä <p>Intro: Piirissä 1: Pompitaan Loru: Paripyörintä äidin kanssa 2: Piirissä Loru: Paripyörintä äidin kanssa</p> <p><u>8. RENTOUTUS</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Kenelle tuuli laulaa <p><u>9. LOPPULAULU</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Nyt on laulut laulettu (HHM s. 143) Kuljetaan piirissä käsi kädessä. • Minä vilkutan (VLA s 51 Minä pajailen) 	<p>kantele</p> <p>kuvakortti: sade</p> <p>peikkosorminuket</p> <p>CD: Karelia sadekeppi, sateenvarjot</p> <p>palaksylofonit</p> <p>CD: KA1/20</p>

Tunti 12

Tunnin teema: Syksyisessä metsässä
Musiikilliset tavoitteet: Tauon kokeminen, sykkeen kokeminen

Tunnin sisältö ja kulku	Välineet
<p><u>1. ALKULAULU</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Kiva, kun oot täällä (OLI s. 17) 	kantele
<p><u>2. LIIKUNTALEIKKI</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Sip-sap, sip-sap, sip-sap-saa (HHM s. 100) <ol style="list-style-type: none"> 1. Kulku piirissä ja lapsen nosto ylös 2. Kulku piirissä ja lapsen ”maiskuttelua” 	
<p><u>3. LAULULEIKKI</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Tule, tuuli (Olin tehtävävihko2 s.19) <p>Lauletaan laulua. Säkeistöjen välissä kerätään huivi mytyksi ja heitetään ilmaan</p>	huivit
<p><u>4. LIIKUNTALEIKKI</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Minä näin (OLI s. 22) <p>Piirissä liikkuminen. Laulun jälkeen jokainen vuorollaan nostaa pussista eläimen jolle lauletaan</p>	eläinsorminukkeja
<p><u>5. SOITTO</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Siili Santeri (OLIn kantele, s17) 	siilipehmo, munamarakassit
<p><u>6. RENTOUTUS</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • John of the Glen <p>Eläimet ”maalaavat” pensseleillä turkkinsa erivärisiksi</p>	CD: Jonie Madden/1
<p><u>7. LOPPULAULU</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Nyt on laulut laulettu (HHM s. 143) <p>Kuljetaan piirissä käsi kädessä</p> <ul style="list-style-type: none"> • Minä vilkutan (VLA s. 51 Minä pajjailen) 	

Tunti 13

Tunnin teema: Pikkujoulujuhlaharjoitus
Musiikilliset tavoitteet:

Tunnin sisältö ja kulku	Välineet
<p><u>1. ALKULAULU</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Kiva, kun oot täällä (OLI s. 17) <p><u>2. LIIKUNTA</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Pulkkapolka <p>A: Piirissä B: Keskelle – ulos C: Pompitaan</p> <p><u>3. SOITTO</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Kilisee, kilisee kulkunen (Joulun Toivelaulukirja s. 145) <p><u>4. LOPPULAULU</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Nyt on laulut laulettu (HHM s. 143) Kuljetaan piirissä käsi kädessä • Minä vilkutan (VLA s 51 Minä pajailen) 	<p>kantele</p> <p>CD: JouluVerso/3</p> <p>kulkuset</p>

Tunti 14

Tunnin teema: Joulun valmistautuminen
Musiikilliset tavoitteet: Tunnelma, sykkeen kokeminen

Tunnin sisältö ja kulku	Välineet
<p><u>1. ALKULAULU</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Kiva, kun oot täällä (OLI s. 17) 	kantele
<p><u>2. KÖRÖTYS</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Aa, aa, pullalasta (OLI s. 53) <p>Körötys, keinutus, silmien ja korvien kosketus</p>	kuvakortti: pullalapsi
<p><u>3. LIIKUNTA</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Leivotaan – sikermä <p>Alku: lasta ”leivotaan” 1: Kulku piirissä Loru: Käsien heilutus 2: Kulku piirissä Loppu: lasta ”leivotaan”</p>	CD: OLI1/11
<p><u>4. LAULULEIKKI</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Leipuri se rullaa (PPP s. 44) <p>Leivotaan, silitellään, maistellaan pullaa</p> <ul style="list-style-type: none"> • Leivon, leivon pullaa (VLA s. 36) <p>Leivotaan, taputetaan, ropistellaan</p>	
<p><u>5. LIIKUNTA</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Pullat tanssivat ja pomppivat uunissa 	CD: Olin 1&k2/13
<p><u>6. SOITTO</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Leivon, leivon pullaa (VLA s. 36) 	palaksylofonit
<p><u>7. LIIKUNTA</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Å jäntä å ja <p>A: Kulku piirissä B: Äidin kanssa pyörien</p>	CD: Musiikkimatka/8
<p><u>8. RENTOUTUS</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Leipurit käyvät lepäämään 	CD: Olin 1&k3/1
<p><u>9. LOPPULAULU</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Nyt on laulut laulettu (HHM s. 143) <p>Kuljetaan piirissä käsi kädessä</p> <ul style="list-style-type: none"> • Minä vilkutan (VLA s 51 Minä pajailen) 	

Tunti 15

Tunnin teema: Joulun valmistautuminen**Musiikilliset tavoitteet:** Tunnelma, sykkeen kokeminen

Tunnin sisältö ja kulku	Välineet
<u>1. ALKULAULU</u> <ul style="list-style-type: none"> • Kiva, kun oot täällä (OLI s. 17) 	kantele
<u>2. KÖRÖTYS</u> <ul style="list-style-type: none"> • Tonttu lähti matkaan (LA s. 58) <p>Lasta körötellään sylissä lattialla, aikuinen istuu jalat suorina peiton päällä. Kärryjen keikkauskohdassa keinutellaan puolelta toiselle ja lopulta keikautetaan lapsi kevyesti peitolle</p>	peitto, kuvakortti: tonttu
<u>3. SOITTO</u> <ul style="list-style-type: none"> • Nyt on aika soitella / kuunnella (LT s. 28) 	varsimarakassit
<u>4. LIIKUNTALEIKKI</u> <ul style="list-style-type: none"> • Leipurin hoppu <p>A: Heilutellaan käsiä piirissä B: Pyöritään piirissä ympäri C: Tehdään erilaisia leivontaliikkeitä, esim. kaulintaa, käsien yhteen taputtamista ym.</p>	CD: PS/11
<u>5. LAULULEIKKI</u> <ul style="list-style-type: none"> • Leipuri Hiiva (OLI s. 54) <p>Leikitään perinteisen leikkiohjeen mukaan</p>	kuvakortti: leipuri
<u>6. SOITTO</u> <ul style="list-style-type: none"> • Kilisee, kilisee kulkunen (Joulun Toivelaulukirja s. 145) 	kulkuset
<u>7. RENTOUTUS</u> <ul style="list-style-type: none"> • Talviunta <p>Kaikki eläimet uinuvat talviunta lumisessa metsässä</p>	CD: MatkaJT/6 hallaharso
<u>8. LOPPULAULU</u> <ul style="list-style-type: none"> • Nyt on laulut laulettu (HHM s. 143) <p>Kuljetaan piirissä käsi kädessä</p> <ul style="list-style-type: none"> • Minä vilkutan (VLA s 51 Minä pajailen) 	

Tunti 16

Tunnin teema: Joulujuhla
Musiikilliset tavoitteet:

Tunnin sisältö ja kulku	Välineet
<p>1. ALKULAULU PIIRISSÄ</p> <ul style="list-style-type: none"> • Senjua (Afrikkalainen tervehtimislaulu) <p>A: Kuljetaan piirissä kasvot menosuuntaan B: Piirin keskelle ja ulos</p>	
<p>2. LAULULEIKKI</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kenelle tonttu kurkistaa? 	kurkistusnukke
<p>3. LIIKUNTA</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tonttu lähti matkaan (LA s. 58) <p>A: Paritalutus piirissä B: Keinutus ja lopuksi lapsen pyöräytys ilmassa käsistä kiinni pitäen</p>	kuvakortti: tonttu
<p>4. LAULULEIKKI</p> <ul style="list-style-type: none"> • Jouluystävä (Salainen Aapinen s. 37) <p>1. Taputus käsiin, taputus reisiin, käsien heilutus siipinä ilmassa, taputus mahaan.</p>	
<p>5. LIIKUNTA</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pikkuinen tonttu <p>Liikkeet sanojen mukaan</p>	CD: JouluVerso/13
<p>6. SOITTO</p> <ul style="list-style-type: none"> • Piparilaulu (Olin tehtävävihko2 s. 29) <p>Leivotaan kapuloilla pipareita ja ripotellaan sokeria pipareiden päälle soittaen</p>	kapulat, piparit
<p>7. LAULULEIKKI</p> <ul style="list-style-type: none"> • Leipuri Hiiva (OLI s. 54) <p>Leikitään perinteisen leikkiohjeen mukaan</p>	kuvakortti: leipuri
<p>8. LIIKUNTA</p> <ul style="list-style-type: none"> • Joulusikermä (Koska meillä on joulu, Joulu on taas, Äidin porsaas) <p>1. Kulku piirissä 2. Kattilan hämmennys, vatsan taputus Heiluttelua piirissä, taputus 3. Paripyöräily ja toisen osoitus</p>	CD: JouluVerso/1
<p>9. SOITTO</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kilisee, kilisee kulkunen (Joulu Toivelaulukirja s. 145) 	kulkuset
<p>10. LAULULEIKKI</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tuiki, tuiki tähtönen <p>Leikitään perinteisen leikkiohjeen mukaan</p>	

Liite 3

Opinnäytetyön tuntisuunnitelmissa käytetyt lyhenteet, kirjat ja CD –levyt

Lyhenteet

AT	Anni Tannin syksylaulut
HHM	Hip hoi, Musisoi!
HP	Häntä pystyyn
KA	Kuuntelun aika
KLP	Kiiltomato laulupolulla
LA	Laulun aika
LiMu	Limusiini
LLL	Laulan lasten lailla
LT	Leikki tunti
LyT	Lystitunti
MA	Musiikin aika 1-2
Matka JT	Matka Joulun Taloon
MIA	Missä ilo asustaa
MMLL	Meidän muksun laulut ja leikit
MVK	Musiikki varhaiskasvatuksessa
NS: Lauuja	Nukketeatteri Sampo, Lauuja
OLI	Olin laulukirja
Olin l&k1	Olin liikunta ja kuunteluäänite 1
Olin l&k2	Olin liikunta ja kuunteluäänite 2
Olin l&k3	Olin liikunta ja kuunteluäänite 3
OLI1	Oli oli olio CD
PPP	Pium paum paukkaa
PS	Pähkinäsydän
ST	Satutunti
Teemakirja 2	Olin teemakirja
TT	Tassutellen ja Tanssien
VLA	Vauvojen laulun aika

Kirjat

Alho, E. & Perkiö, S. 1992. Laulun aika. WSOY.

Alho, E., Hautsalo, H. & Perkiö, S. 2002. Vauvojen laulun aika. WSOY.

Alho, L.-M., Jaantila, A. & Perkiö, S. 1986. Musiikin aika 1-2. WSOY.

Eerola, K. & Ruokonen, I. 1995. Musiikkimatka saman taivaan alla: Lasten keskus.

Fazer Musiikki. 1983. Joulun toivelaulukirja. Fazer.

Fernandez, R. 2003. Rytmiseminaari (painamaton lähde)

Hongisto-Åberg, M., Lindeberg-Piiroinen, A. & Mäkinen, L. 1993. Musiikki varhaiskasvatuksessa. Fazer.

Hongisto-Åberg, M., Lindeberg-Piiroinen, A. & Mäkinen, L. 1993. Hip Hoi, Musisoi!. Fazer.

Kaikkonen, M., Ollaranta, R., Simojoki, M. & Sopanen, S. 2000. Olin laulukirja. Otava.

Kaikkonen, M., Ollaranta, R., Simojoki, M. & Sopanen S. 2000. Olin teemakirja opettajalle 2. Otava.

Kaikkonen, M., Ollaranta, R., Simojoki, M., Sopanen, S. & Tharmaratnam, F. 2001. Olin tehtävävihko 1. Otava.

Kaikkonen, M., Ollaranta, R., Simojoki, M., Sopanen, S. & Tharmaratnam, F. 2001. Olin tehtävävihko 2. Otava.

Kaikkonen, M., Ollaranta, R., Simojoki, M. & Sopanen S. 2004. Olin kantele. Viisikielisen kanteleen soitonopetukseen. Otava.

Kivelä-Taskinen, E. & Setälä, H. 2006. Rytmikylpy. Kultanuotti.

Lindsbeck, Rydin, Uddman, 1991. Vauvahieronnan käsikirja.

Murtomaa, K. & Harju, E. 1998. Kiiltomato laulupolulla. WSOY.

Nukketeatteri Sampo. 2005. Lauluja. Lasten Keskus.

Ollaranta, R. & Simojoki, M. 1985. Pium paum paukkaa. Otava.

Ollaranta, R. & Simojoki, M. 1989. Laulan lasten lailla. Musiikin varhaiskasvatuksen opas. Otava.

Ollaranta, R. & Simojoki, M. 1994. Meidän muksun laulut ja leikit. Otava.

Perkiö, S. & Huovi, H. 2001. Salaisen aapisen laulut ja leikit. WSOY.

Perkiö, S. 2005. Häntä pystyyn!.Laulu- ja rytmileikkejä. Kolibri.

Sopanen, S. & Kaikkonen, M. 2001. Leikki-tunti. Otava.

Sopanen, S. & Kaikkonen, M. 2006. Lystitunti. Otava.

CD – levyt

Alho, E., Hautsalo, H. & Perkiö, S. 1995. Kuuntelun aika. WSOY.

Anni Tannin syksylaulut. 2001. Sympaali.

Eerola, K. & Ruokonen, I. 1995. Musiikkimatka saman taivaan alla. Lasten keskus.

Helsingin Konservatorio. 1998. Tassutellen ja tanssien. Helsingin Konservatorio.

Helsingin Konservatorio. 2003. Limusiini. Let's Move to the Music. Helsingin Konservatorio.

Huovi, H. & Perkiö, S. 2001. Matka Joulun taloon. Lasten Parhaat Kirjat.

Kaikkonen, M., Ollaranta, R., Simojoki M. & Sopanen, S. 2001. Olin liikunta- ja kuunteluäänite 1. Otava.

Kaikkonen, M., Ollaranta, R., Simojoki M. & Sopanen, S. 2001. Olin liikunta- ja kuunteluäänite 2. Otava.

Kaikkonen, M., Ollaranta, R., Simojoki M. & Sopanen, S. 2001. Olin liikunta- ja kuunteluäänite 3. Otava.

Kaikkonen, M., Ollaranta, R., Simojoki M. & Sopanen, S. 2001. Olin oli olio 1. Otava. Karelia. Karelia. Joushikkosävelmät.

Lapselleni. Leikin aika. 2000. Naxos.

JouluVerso. 2005. Lasten Musiikki- ja Kulttuurikeskus VERSO.

Madden, J. Song of the Irish Whistle 2.

McFerrin, B. 1995. Paper music. Sony Music.

Nukketeatteri Sampo. 2001. Missä ilo asustaa?. Nukketeatteri Sampo.

Nukketeatteri Sampo. 2004. Unta ja unelmia. Nukketeatteri Sampo.

Perkiö, S. 2005. Häntä pystyyn!. Laulu- ja rytmileikkejä. Kolibri.

Rosella Mas & Rallo: Tami2. Harmonia Mundi.

Sarmanto-Neuvonen, E. & Salo, R. 1999. Viisi pientä ankkaa. WSOY.

Sopanen, S. & Kaikkonen, M. 2001. Leikkitunti. Otava.

Sopanen, S. & Korolainen, Tuula. 2003. Satutunti. Otava.

Sopanen, S. & Kaikkonen, M. 2006. Lystitunti. Otava.

Tellu ja leipuriorkesteri. Pähkinäsydän. 1999. Seita Music.

The most relaxing Cello album in the world ... ever!. 2002. EMI.

Urpo ja Turpo. Lauluja Urpon ja Turpon laulukirjasta. 1998. Tammi.

Liite 4

Kysely vanhemmille syksy 2006

1. Mitä mieltä olet Yhteiset Lapsemme ry:n musiikkileikkikoulusta?

---

2. Mitä mieltä olet musiikkileikkikoulun tiloista?

---

3. Mitä mieltä olet musiikkileikkikoulun opettajista?

---

4. Ovatko käytännönasiat toimineet mielestäsi hyvin? (tiedotus, aikataulut ym.)

---

5. Onko monikulttuurisuus näkynyt tunneilla? (laulut, leikit, liikunnat)

---

6. Olisiko monikulttuurisuutta voinut olla tunneilla enemmän? Millä tavalla?

---

7. Viestejä / toivomuksia / terveisiä opettajille
